

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО
ФОНДОВОГО РИНКУ ПІД ВПЛИВОМ
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВм-21
Солов'єнко Дар'я Вячеславівна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Баула Олена Вікторівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«   »   2025 р.
Гарант освітньої програми:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних

відносин _____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

« _____ » _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Солов'єнко Дар'ї Вячеславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Трансформація міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації
Керівник роботи: к.е.н., доцент Баула Олена Вікторівна
затвержені наказом закладу вищої освіти від «28» грудня 2024 року № 486/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «16» грудня 2025 р.
3. Вихідні дані до роботи: праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань фінансових ринків, діджиталізації та інноваційних технологій; нормативно-правові акти України та міжнародних організацій, що регулюють функціонування фондових ринків; аналітичні звіти та дослідження міжнародних та вітчизняних фінансових інституцій; статистичні дані про діяльність фондових ринків; матеріали електронних баз даних, офіційних вебсайтів та інших джерел мережі Інтернет.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити): ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ. 1.1. Сутність та еволюція міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки. 1.2. Вплив діджиталізації на структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку. РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ. 2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фондового ринку. 2.2. Цифровізація фондової інфраструктури: інституційні та технологічні зміни. 2.3. Діджиталізація фондового ринку України: аналітика процесів і викликів. РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ. 3.1. Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку. 3.2. Концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України. ВИСНОВКИ.
5. Перелік графічного матеріалу: Лист 1. Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження. Лист 2. Наукова новизна дослідження. Лист 3. Детермінанти розвитку і динаміки міжнародного фондового ринку за умов діджиталізації. Лист 4. Етапи еволюції міжнародного фондового ринку в контексті діджиталізації. Лист 5. Основні виклики інституційної цифровізації міжнародного фондового ринку. Лист 6. Динаміка капіталізації міжнародних фондових ринків за

географічним підходом, млрд дол. США. Регіональна структура ринкової капіталізації ТОП-100 світових компаній у 2014–2024 рр. (млрд дол. США). Лист 7. ТОП-10 фондових бірж світу (2025 рік). Лист 8. Сучасні інноваційні тенденції на світовому фінансовому ринку. Лист 9. Тенденції світових інвестицій у фінтех протягом 2020–2023 рр. Лист 10. Сучасні процеси діджиталізації фондового ринку України та ключові виклики його розвитку. Лист 11. Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку. Лист 12. Структуризація стратегічних цілей діджиталізації ринку капіталу України. Лист 13. Висновки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Проектний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Висновки</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Баула О.В.		

7. Дата видачі завдання 28.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи магістра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	до 28.12.2024	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	до 14.06.2025	<i>виконано</i>
3	<i>Теоретичний розділ</i>	до 03.09.2025	<i>виконано</i>
4	<i>Аналітичний розділ</i>	до 27.09.2025	<i>виконано</i>
5	<i>Проектний розділ</i>	до 01.11.2025	<i>виконано</i>
6	<i>Висновки</i>	до 07.11.2025	<i>виконано</i>
7	<i>Формування списку використаних джерел</i>	до 11.11.2025	<i>виконано</i>
8	<i>Формування додатків</i>	до 14.11.2025	<i>виконано</i>
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	до 19.11.2025	<i>виконано</i>
10	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи магістра</i>	до 20.11.2025	<i>виконано</i>
11	<i>Нормоконтроль</i>	до 27.11.2025	<i>виконано</i>
12	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	до 09.12.2025	<i>виконано</i>
13	<i>Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту</i>	до 16.12.2025	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ Солов'єнко Д.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ Баула О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Солов'єнко Д.В. Трансформація міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025.

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У кваліфікаційній роботі магістра досліджено теоретико-методологічні засади трансформації міжнародного фондового ринку в умовах діджиталізації, а саме: розкрито сутність та еволюцію міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки, досліджено вплив діджиталізації на структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку. Проведено аналітичну оцінку трансформацій фондового ринку в умовах діджиталізації: міжнародний та національний виміри, зокрема: оцінено сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фондового ринку; проаналізовано цифровізацію фондової інфраструктури: інституційні та технологічні зміни; проаналізовано діджиталізацію фондового ринку України. Окреслено проєктні підходи та інструменти розвитку фондового ринку в умовах діджиталізації, а саме: виокремлено стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку, а також окреслено концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України.

Метою дослідження є виявлення сутності, тенденцій і наслідків діджиталізації міжнародного фондового ринку, а також обґрунтування напрямів його подальшого розвитку в умовах цифрової економіки.

Об'єктом дослідження є міжнародний фондовий ринок як складова глобальної фінансової системи.

Предметом дослідження виступають процеси цифрової трансформації, їхні інституційні, організаційні та технологічні аспекти, а також вплив цифровізації на ефективність і стабільність фондових ринків.

Методологічну основу дослідження складає система загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують комплексність аналізу процесів цифрової трансформації фондового ринку.

Теоретичну основу дослідження становлять положення сучасної економічної теорії, міжнародних фінансів, теорії ринків капіталу та цифрової економіки, які розкривають закономірності функціонування та розвитку фондових ринків у глобальному середовищі.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення регуляторних механізмів, стратегії цифрової інтеграції фінансових інституцій і розвитку національної участі у світових цифрових ринках капіталу.

Ключові слова: діджиталізація, фінтех, електронні торги, алгоритмічна торгівля, блокчейн, кібербезпека, Big Data, автоматизація фінансових операцій, RegTech, глобалізація фінансових ринків.

ANNOTATION

Solovienko D.V. Transformation of the international stock market under the influence of digitalization. Manuscript.

Qualification work of the master of OP «International Economic Relations» specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025.

The master's thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used.

The master's qualification work explores the theoretical and methodological principles of the transformation of the international stock market in the context of digitalization, namely: the essence and evolution of the international stock market in the context of the digital economy are revealed, the impact of digitalization on the structure, mechanisms and institutions of the international stock market is investigated. An analytical assessment of the transformations of the stock market in the context of digitalization is carried out: international and national dimensions, in particular: the current state and trends in the development of the international stock market are assessed; the digitalization of the stock infrastructure is analyzed: institutional and technological changes; the digitalization of the stock market of Ukraine is analyzed. Project approaches and tools for the development of the stock market in the context of digitalization are outlined, namely: strategic directions for the digital modernization of the international stock market are identified, and conceptual approaches to strengthening the digitalization of the stock market of Ukraine are outlined.

The purpose of the study is to identify the essence, trends and consequences of the digitalization of the international stock market, as well as to substantiate the directions of its further development in the conditions of the digital economy.

The object of the study is the international stock market as a component of the global financial system.

The subject of the study is the processes of digital transformation, their institutional, organizational and technological aspects, as well as the impact of digitalization on the efficiency and stability of stock markets.

The methodological basis of the study is a system of general scientific and special methods that ensure the comprehensiveness of the analysis of the processes of digital transformation of the stock market.

The theoretical basis of the study is the provisions of modern economic theory, international finance, the theory of capital markets and the digital economy, which reveal the regularities of the functioning and development of stock markets in the global environment.

The practical significance of the study lies in the possibility of using its results to improve regulatory mechanisms, the strategy of digital integration of financial institutions and the development of national participation in global digital capital markets.

Keywords: digitalization, fintech, electronic trading, algorithmic trading, blockchain, cybersecurity, Big Data, automation of financial transactions, RegTech, globalization of financial markets.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	11
1.1. Сутність та еволюція міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки	11
1.2. Вплив діджиталізації на структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТРАНСФОРМАЦІЙ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	25
2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фондового ринку	25
2.2. Цифровізація фондової інфраструктури: інституційні та технологічні зміни	34
2.3. Діджиталізація фондового ринку України: аналітика процесів і викликів	43
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	50
3.1. Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку	50
3.2. Концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України	57
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімким проникненням цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, зокрема у фінансову систему. Одним із найдинамічніших процесів цифрової еволюції є трансформація міжнародного фондового ринку, що виступає ключовим інструментом глобального перерозподілу капіталу, формування інвестиційних потоків та підтримання економічної стабільності.

Під впливом діджиталізації відбувається глибока структурна й функціональна перебудова фондових інститутів, механізмів торгівлі, клірингу, розрахунків, а також системи регулювання. Використання таких технологій, як блокчейн, штучний інтелект, великі дані, хмарні сервіси та фінтех-платформи, сприяє підвищенню швидкості операцій, прозорості угод, зниженню транзакційних витрат і створенню нових форм фінансових інструментів, зокрема токенизованих активів. Це, своєю чергою, змінює традиційні інституційні засади функціонування фондового ринку та формує передумови для переходу до нової цифрової фінансової екосистеми.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення масштабів, напрямів і наслідків цифрової трансформації фондових ринків, зокрема у міжнародному вимірі. Сучасні процеси цифровізації визначають не лише технічну модернізацію фінансових операцій, а й переформатування глобальної архітектури ринків капіталу, впливаючи на конкурентоспроможність держав, поведінку інвесторів, рівень фінансової безпеки та стабільність міжнародної фінансової системи.

Теоретичною основою для аналізу та оцінки трансформацій міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації є праці вітчизняних і зарубіжних науковців, присвячені цифровізації фінансових ринків, розвитку інноваційних фінансових інструментів та модернізації інфраструктури капіталу: Шевченко І., Кретов Д., Хома І., Мисько Ю., Chen С., Moeini Gharagozloo M., Darougar L., Shi L., Шапошнікова І., Рощина Н., Сорока Б., Belitz Н., Grömling M., Hentze T., Puls

T., Kaousar Nassr I., Trusova N., Khatwani R., Mishra M., Bedarkar M., Nair K., Mistry J., Баула О., Лютак О., Калач Г., Штерма Т., Гончарук Я., Лещук В., Бурмака М., Приходько Б., Мельник Л., Андрусів У., Гриценко Л., Рощина Н., Чуницька І. та ін.

Об'єктом дослідження є міжнародний фондовий ринок як складова глобальної фінансової системи.

Предметом дослідження виступають процеси цифрової трансформації, їхні інституційні, організаційні та технологічні аспекти, а також вплив цифровізації на ефективність і стабільність фондових ринків.

Метою дослідження є виявлення сутності, тенденцій і наслідків діджиталізації міжнародного фондового ринку, а також обґрунтування напрямів його подальшого розвитку в умовах цифрової економіки.

Задля досягнення визначеної мети визначено та вирішено такі завдання:

- розглянути сутність та еволюцію міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки;
- дослідити вплив діджиталізації на структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку;
- оцінити сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фондового ринку;
- охарактеризувати тенденції цифровізації фондової інфраструктури: інституційні та технологічні зміни;
- проаналізувати сучасні процеси діджиталізації фондового ринку України та виявити основні виклики, що впливають на його розвиток і інтеграцію у глобальний фінансовий простір;
- окреслити ключові стратегічні напрями цифрової трансформації міжнародних фондових ринків;
- виокремити інструменти посилення діджиталізації фондового ринку України для підвищення ефективності, прозорості та інвестиційної привабливості ринку.

Методологічну основу дослідження складає система загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують комплексність аналізу процесів цифрової трансформації фондового ринку. Зокрема:

діалектичний метод — для виявлення внутрішніх суперечностей і закономірностей розвитку міжнародного фондового ринку в умовах діджиталізації;

історико-логічний метод — для аналізу етапів становлення та еволюції цифрових механізмів торгівлі цінними паперами;

порівняльний метод — для зіставлення особливостей цифрової трансформації у різних країнах і регіонах світу;

системний підхід — для комплексного дослідження взаємозв'язків між технологічними, інституційними та регуляторними аспектами цифровізації;

структурно-функціональний аналіз — для оцінки змін у ролі й функціях основних інститутів фондового ринку під впливом новітніх технологій;

методи статистичного аналізу та узагальнення — для обробки емпіричних даних щодо цифрової активності та обсягів операцій на міжнародних ринках капіталу.

Методологічна побудова дослідження ґрунтується на принципах наукової об'єктивності, системності, історизму та комплексності, що дозволяють розглядати діджиталізацію фондового ринку як багаторівневий процес, який охоплює технологічні інновації, трансформацію інституційного середовища та зміни у глобальних механізмах фінансової взаємодії.

Теоретичну основу дослідження становлять положення сучасної економічної теорії, міжнародних фінансів, теорії ринків капіталу та цифрової економіки, які розкривають закономірності функціонування та розвитку фондових ринків у глобальному середовищі. У роботі використано наукові напрацювання зарубіжних і вітчизняних дослідників, присвячені питанням фінансової глобалізації, інституційної еволюції ринкової інфраструктури, впровадження фінтех-технологій, блокчейну, токенизації активів та розвитку цифрових фінансових інструментів. Концептуальну базу становлять сучасні дослідження міжнародних організацій — ОЕСР, МВФ, Світового банку, IOSCO

та Європейської комісії, що аналізують вплив цифровізації на функціонування глобальних фінансових ринків. Значну увагу приділено аналітичним звітам Європейського управління з цінних паперів і ринків (ESMA) та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України (НКЦПФР), у яких розглядаються тенденції розвитку цифрових фінансових інструментів та проблеми їх регулювання.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації напрямів інституційної та технологічної трансформації фондового ринку внаслідок діджиталізації та у виявленні її ролі у формуванні нової моделі глобального фінансового середовища.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення регуляторних механізмів, стратегії цифрової інтеграції фінансових інституцій і розвитку національної участі у світових цифрових ринках капіталу.

Результати дослідження було опубліковано: Баула О.В., Солов'єнко Д.В. Діджиталізація як чинник зміни структури та механізмів функціонування міжнародного фондового ринку. *GRAIL OF SCIENCE: міжнар. наук. журнал*. Вінниця - Відень: ГО «Європейська наукова платформа»; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2025. № 58. С. 418-424. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.14.11.2025.048>.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 68 сторінок друкованого тексту.

Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було використано інструменти штучного інтелекту для редагування та форматування тексту (Розділ 1. Теоретико-методологічні засади трансформації міжнародного фондового ринку в умовах діджиталізації) виключно як допоміжний засіб для пошуку ідей, уточнення формулювань та опрацювання літератури. Усі твердження, висновки та результати дослідження належать автору та ґрунтуються на власному аналізі, а отримані результати від генеративного ШІ були перевірені на достовірність та відповідність академічній доброчесності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність та еволюція міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки

Сучасна світова економіка переживає період масштабних структурних зрушень, зумовлених впровадженням цифрових технологій у всі сфери суспільного життя. Цей процес, відомий як діджиталізація, кардинально змінює способи організації економічної діяльності, фінансових відносин та глобальної взаємодії між суб'єктами ринку. Одним із найбільш динамічних напрямів цифрової трансформації є міжнародний фондовий ринок, який виступає основною інституційною ланкою світової фінансової системи, забезпечуючи перерозподіл капіталу, формування ринкової вартості активів і створення умов для інвестиційного розвитку.

Фондовий ринок у широкому розумінні — це сукупність економічних відносин, пов'язаних із випуском, обігом і зберіганням цінних паперів, які забезпечують мобілізацію фінансових ресурсів і сприяють капіталізації економіки. Його міжнародний вимір охоплює операції з цінними паперами, що виходять за межі національних ринків, і передбачає взаємодію транснаціональних корпорацій, інвестиційних фондів, банківських установ, державних регуляторів і приватних інвесторів [1, с. 108; 2, с. 21].

Традиційно фондові ринки функціонували на основі централізованої біржової інфраструктури, фізичних торгових залів і паперових сертифікатів. Проте з появою цифрових технологій, зокрема комп'ютерних мереж, інтернету та програмного забезпечення для автоматизації торгівлі, механізми обігу капіталу зазнали глибокої модернізації.

Діджиталізація фондового ринку — це процес переходу від аналогових і ручних методів торгівлі до електронних і автоматизованих систем, який забезпечує інтеграцію інформаційних потоків, підвищує ефективність угод і сприяє глобалізації фінансових потоків [3; 4].

На рисунку 1.1 представлено узагальнену схему сучасних чинників, що визначають розвиток і динаміку міжнародного фондового ринку в умовах цифрової економіки.

Рисунок 1.1 Детермінанти розвитку і динаміки міжнародного фондового ринку за умов діджиталізації

Джерело: складено за [4; 5].

Центральним елементом схеми виступає «Міжнародний фондовий ринок», який функціонує як інтегрована система глобальних фінансових відносин, де здійснюється обіг цінних паперів, перерозподіл капіталу та формування інвестиційних потоків між країнами. Навколо цього ядра розміщено чотири основні блоки впливу, які відображають сукупність економічних, технологічних, регуляторних і соціально-глобалізаційних чинників.

1. Цифрово-технологічні чинники. Ця група факторів має визначальний вплив на трансформацію фондового ринку у XXI столітті. До неї належать:

- фінансові технології (FinTech), що забезпечують автоматизацію процесів торгівлі, клірингу, аналітики та управління портфелями;
- алгоритмічна та високочастотна торгівля (HFT), які змінюють структуру ринку, підвищують ліквідність, але водночас створюють ризики волатильності;
- блокчейн і токенизація активів, які відкривають можливості для створення цифрових аналогів традиційних цінних паперів, прискорення розрахунків і прозорості угод;
- штучний інтелект і Big Data-аналітика, що використовуються для прогнозування ринкових трендів, оцінки ризиків і формування інвестиційних стратегій;
- мобільні торговельні платформи (Robinhood, Revolut, eToro), які сприяють демократизації доступу до інвестиційних операцій.

У сукупності ці технології забезпечують підвищення ефективності функціонування ринку, зниження транзакційних витрат і зростання ролі роздрібних інвесторів, але водночас створюють нові виклики у сфері кібербезпеки, етичних норм та регулювання.

2. Глобалізаційні чинники. Глобалізація виступає системоутворюючим процесом для міжнародного фондового ринку. Вона проявляється у: посиленні інтернаціоналізації інвестиційних потоків; інтеграції національних біржових систем (наприклад, Euronext, NASDAQ Global Markets); зростанні ролі транснаціональних корпорацій і міжнародних фондів як головних учасників ринку; уніфікації правил лістингу, звітності та корпоративного управління; впливі геополітичних процесів на рух капіталів і ризики інвестування. Завдяки глобалізації ринок капіталів став більш взаємопов'язаним, що підвищує його ефективність, але одночасно збільшує ризик «ефекту доміно» у разі фінансових криз.

3. Економічні чинники. До цієї групи належать усі макроекономічні процеси, що прямо або опосередковано визначають стан фондового ринку:

— темпи економічного зростання, які впливають на прибутковість компаній та інвестиційний клімат;

— інфляція та процентні ставки, що формують дохідність фінансових інструментів і вартість капіталу;

— валютні курси та міжнародна ліквідність, які визначають привабливість активів для іноземних інвесторів;

— інвестиційна активність корпорацій і домогосподарств, що формує попит на фінансові інструменти.

Особливістю сучасного етапу є поєднання економічних та технологічних факторів: наприклад, зміни монетарної політики центральних банків впливають на цифрові платформи та алгоритмічні моделі інвестування, що створює нову взаємозалежність економічних і технологічних процесів.

4. Регуляторно-інституційні чинники. В умовах цифрової трансформації підходи до регулювання фондових ринків зазнали глибоких змін. Основними чинниками тут є: міжнародні стандарти та директиви (MiFID II, MiCA, DORA, FATF), які формують загальні рамки прозорості, звітності та захисту інвесторів; регулювання алгоритмічної торгівлі, що передбачає моніторинг торгових систем та управління ризиками; контроль за токенизацією активів і діяльністю криптобірж; забезпечення кібербезпеки та стійкості фінансової інфраструктури; етичні норми і принципи корпоративного управління. Регуляторні зміни спрямовані на забезпечення збалансованого розвитку: з одного боку — стимулювання інновацій, з іншого — захист ринку від надмірних ризиків та спекуляцій.

Таким чином, подана схема ілюструє, що сучасний міжнародний фондовий ринок формується під впливом комплексної взаємодії цифрових, економічних, глобалізаційних та регуляторних факторів. Ці чинники не діють ізольовано — вони перебувають у постійній взаємозалежності, створюючи динамічну і водночас вразливу систему. Діджиталізація стає інтеграційним чинником, який поєднує різні напрями розвитку, але також вимагає адаптації правил, стандартів і підходів до управління ринковими процесами на глобальному рівні.

Під впливом цих факторів відбувалася поступова еволюція фондового ринку в контексті діджиталізації, що охоплює кілька етапів переходу від традиційних форм торгівлі до інноваційних цифрових моделей його функціонування (рис. 1.2).

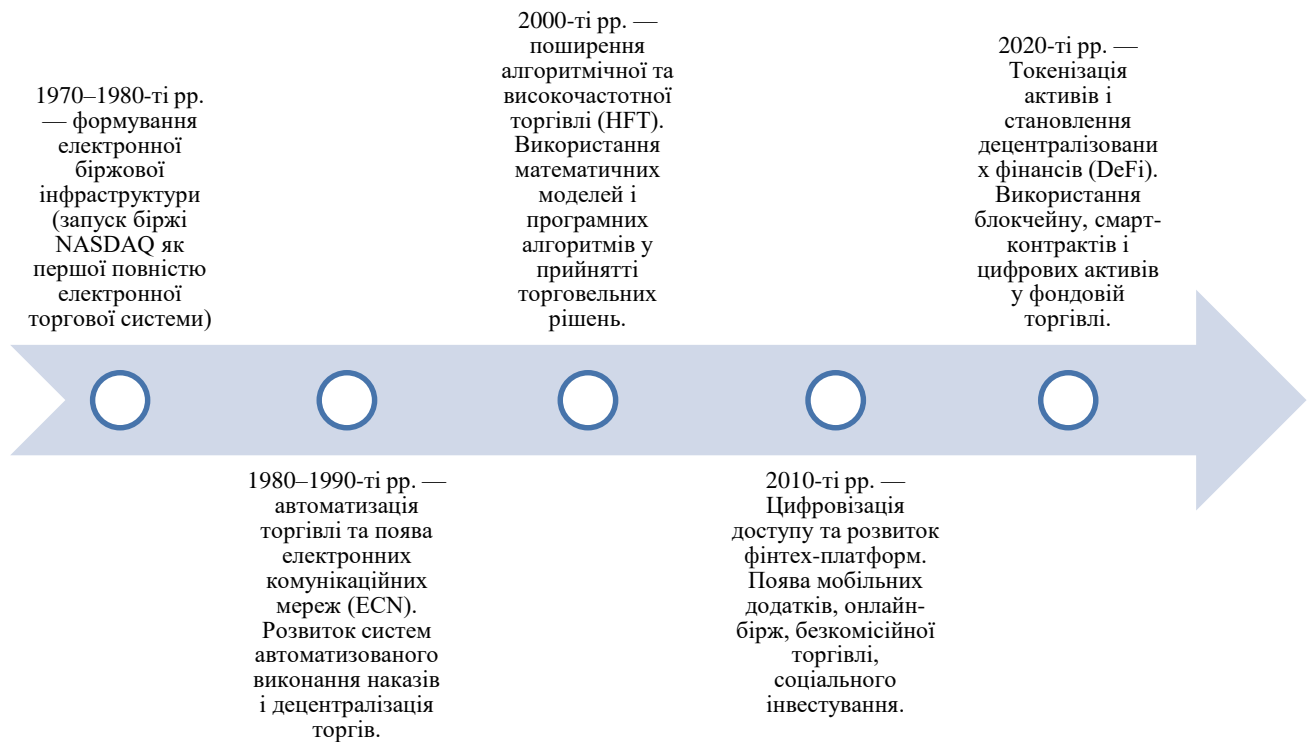

Рисунок 1.2 Етапи еволюції міжнародного фондового ринку в контексті діджиталізації

Джерело: складено за [6; 7].

Першим значним етапом цифрової трансформації фондового ринку вважається запуск у 1971 році біржі NASDAQ у США — першої повністю електронної торгової системи, де замість фізичної біржової зали використовувалася комп’ютерна мережа для передавання котирувань. Ця подія започаткувала нову еру у фінансовій індустрії, адже довела можливість організації торгів без фізичної присутності брокерів.

У 1980-х роках відбувається впровадження систем автоматизованого виконання дрібних наказів (SOES), що дозволило роздрібним інвесторам здійснювати невеликі угоди швидше та з меншими витратами. Наступним етапом стало створення електронних комунікаційних мереж (ECN) у 1990-х

роках, які забезпечили можливість прямої торгівлі між інвесторами поза межами традиційних бірж. Внаслідок цього ринок став більш децентралізованим, а конкуренція між торговельними майданчиками — інтенсивнішою.

На початку 2000-х років на фондовому ринку розпочався бурхливий розвиток алгоритмічної торгівлі — використання математичних моделей і програмних алгоритмів для автоматичного прийняття торговельних рішень. Поширення високочастотної торгівлі (HFT) призвело до суттєвого зростання швидкості операцій, ліквідності та обсягів торгів, проте одночасно підвищило ризику ринкових коливань і появи короткострокових цінових аномалій.

У 2010-х роках формуються нові фінансово-технологічні (фінтех) моделі торгівлі, зокрема мобільні платформи (Robinhood, Revolut, eToro), які демократизували доступ до фондових ринків. Безкомісійна торгівля, гейміфіковані інтерфейси та соціальні мережі інвесторів сприяли залученню мільйонів нових учасників, здебільшого роздрібних. Це призвело до суттєвих змін у структурі попиту на фінансові інструменти та підвищення ролі поведінкових чинників у ціноутворенні.

Початок 2020-х років позначений новим етапом цифрової еволюції — токенизацією фінансових активів і розвитком децентралізованих фінансів (DeFi). Використання технології блокчейн дозволяє створювати цифрові аналоги традиційних цінних паперів (токенізовані акції, облігації, деривативи), забезпечувати миттєве виконання угод і прозорість транзакцій. Токенизація відкриває можливості для дробового володіння активами, глобального доступу до інвестицій і спрощення розрахунково-клірингових процесів. Водночас вона ставить перед фінансовими регуляторами нові виклики — від правового визначення статусу цифрових активів до запобігання кіберзлочинності та захисту прав інвесторів.

Діджиталізація зумовила переформатування інституційної структури міжнародного фондового ринку. Традиційні посередники — банки, брокери, біржі — поступово втрачають монопольне становище. На їхнє місце виходять фінтех-компанії, аналітичні платформи, пост-трейд провайдери, хмарні дата-

центри. Значна частина операцій здійснюється в електронному форматі на альтернативних майданчиках, зокрема dark pools, що дозволяють виконувати великі угоди без розкриття цінових параметрів у режимі реального часу.

Поряд із підвищенням ефективності торгівлі та зниженням транзакційних витрат, цифровізація породила нові системні ризики: інформаційну асиметрію, залежність від алгоритмів, технологічні збої, кіберзагрози, нерівність доступу між великими інституційними й дрібними інвесторами. Саме тому питання регулювання, контролю й прозорості набули ключового значення.

У відповідь на зростання технологічної складності ринку, держави та міжнародні організації активізували діяльність у сфері регулювання. В Європейському Союзі 2018 року набрала чинності директива MiFID II, яка запровадила нові вимоги до прозорості угод, звітності учасників і запобігання ринковим зловживанням. Рада з фінансової стабільності (FSB), Міжнародний валютний фонд (IMF) та Європейське управління з цінних паперів і ринків (ESMA) розробляють рекомендації щодо контролю за ризиками високочастотної торгівлі, токенизації активів і функціонування децентралізованих платформ.

Загалом регуляторна тенденція спрямована на пошук балансу між стимулюванням фінансових інновацій і забезпеченням стабільності ринку. Адже надмірне обмеження цифрових технологій може гальмувати розвиток ринку капіталів, тоді як відсутність контролю створює загрозу фінансових криз.

Таким чином, діджиталізація стала ключовим чинником еволюції міжнародного фондового ринку, що визначає його сучасний вигляд і напрями подальшого розвитку. Вона забезпечує підвищення швидкості обігу капіталу, розширення доступу до інвестицій, появу нових фінансових інструментів і технологій, однак водночас створює низку ризиків і викликів. Сьогодні цифрові технології не лише підвищують ефективність функціонування фондових ринків, а й формують нову архітектуру світової фінансової системи, у якій поєднуються глобальна взаємозалежність, технологічна інноваційність і потреба в посиленому нагляді за стабільністю.

Отже, трансформація міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації має подвійний характер: з одного боку — стимулює розвиток і демократизацію інвестиційної діяльності, а з іншого — загострює проблеми регулювання, ризиків та етичних аспектів цифрової економіки. Подальша еволюція цієї сфери залежатиме від здатності міжнародних інституцій гармонізувати правові норми, підвищити рівень фінансової грамотності учасників та забезпечити баланс між інноваційністю і безпекою світових фінансових ринків.

1.2. Вплив діджиталізації на структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які дедалі активніше інтегруються в усі сфери фінансової діяльності. Однією з найдинамічніших і найчутливіших до інновацій є сфера фондового ринку, що відіграє ключову роль у перерозподілі капіталу, забезпеченні ліквідності та формуванні інвестиційних потоків.

Діджиталізація, як системний процес упровадження цифрових технологій у всі етапи функціонування фінансової системи, трансформує структуру, механізми та інститути міжнародного фондового ринку, формуючи якісно нову архітектуру глобальної фінансової взаємодії [8, с. 261].

Діджиталізація зумовила суттєву перебудову структурних елементів фондового ринку. Якщо раніше ринок базувався на централізованих торговельних майданчиках, фізичній присутності брокерів і біржових посередників, то сьогодні більшість операцій відбувається у цифровому середовищі — за допомогою електронних торговельних систем, дистанційних брокерських платформ і мобільних застосунків. Цей перехід спричинив появу нових форм біржової інфраструктури, що ґрунтуються на використанні

високопродуктивних серверних потужностей, хмарних технологій та систем штучного інтелекту.

Серед провідних тенденцій — автоматизація торгівлі та поступова відмова від паперових цінних паперів. Токенізація активів, використання технології блокчейн для обліку прав власності та здійснення розрахунків забезпечили безпаперовий обіг, прозорість і незмінність інформації про операції. Це сприяє зменшенню транзакційних витрат і прискоренню обігу капіталу. Таким чином, фондовий ринок стає дедалі більш інтегрованим, мобільним і глобалізованим, а цифрова інфраструктура — його системоутворюючим ядром [9; 10].

Цифрова трансформація істотно змінила механізми функціонування фондового ринку. Впровадження алгоритмічної та високочастотної торгівлі (HFT) дало змогу підвищити швидкість виконання операцій і мінімізувати людський фактор у процесах прийняття рішень. Використання аналітики великих даних (Big Data), прогнозних моделей машинного навчання та нейронних мереж дозволяє інвесторам аналізувати поведінку ринку в реальному часі, оцінювати ризики та моделювати стратегії з високою точністю. Це підвищує ефективність торгівлі, але водночас створює нові виклики — залежність від технологічних систем, потенційні збої програмного забезпечення та ризики маніпулювання ринковими алгоритмами.

Особливу роль у новій цифровій екосистемі відіграють децентралізовані фінансові системи (DeFi), які забезпечують безпосередню взаємодію між учасниками ринку без посередників. На основі блокчейн-технологій формуються альтернативні механізми залучення капіталу, такі як первинні пропозиції токенів (ICO), сек'юритизація активів через токенізацію та розрахунки за допомогою смарт-контрактів. Ці інноваційні інструменти підвищують доступність фінансових послуг і знижують бар'єри для входу нових учасників, але водночас ускладнюють систему регулювання та контролю за ризиками.

Під впливом діджиталізації відбувається суттєве оновлення інституційного середовища фондового ринку. Традиційні фінансові інститути — біржі, банки, депозитарії, брокерські компанії — активно інтегрують цифрові рішення,

перетворюючись на технологічно орієнтовані фінансові платформи. Водночас з'являються нові типи суб'єктів: фінтех-компанії, цифрові брокери, стартапи зі штучного інтелекту, криптобіржі, інвестиційні платформи краудфандингу та краудінвестингу. Ці учасники формують нову екосистему фондового ринку, де основною цінністю стають не лише фінансові ресурси, а й інформаційні потоки та алгоритмічні рішення.

Діджиталізація також сприяє посиленню ролі міжнародних регуляторних інститутів, оскільки глобальний характер електронної торгівлі потребує уніфікації правил та стандартів. Такі організації, як Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO), Банк міжнародних розрахунків (BIS), Європейське агентство з цінних паперів і ринків (ESMA), здійснюють моніторинг процесів цифровізації та розробляють рекомендації щодо регулювання фінтех-інновацій. Зокрема, вони наголошують на необхідності впровадження єдиних стандартів кібербезпеки, протидії відмиванню коштів у цифровому середовищі та забезпечення прозорості операцій із токенизованими активами.

Інституційні цифрові трансформації фондового ринку — це системні зміни у структурі, функціях і взаємодії основних фінансових інститутів під впливом сучасних цифрових технологій [11]. Йдеться не лише про технічну модернізацію процесів, а про глибоке переосмислення ролі інституційних учасників, формування нової архітектури ринкової інфраструктури, зміни механізмів регулювання, контролю, довіри та забезпечення прозорості. У цьому контексті цифровізація виступає не як окремий етап розвитку, а як інституційний зсув, що створює нову парадигму функціонування фондового ринку у цифровій економіці.

Традиційна інституційна структура фондового ринку включала біржі, депозитарії, клірингові центри, інвестиційні компанії, брокерів, регуляторні органи та саморегульвні організації. Проте з появою цифрових технологій — таких як блокчейн, штучний інтелект, хмарні обчислення, великі дані (Big Data), смарт-контракти та фінтех-платформи — відбувається трансформація самої логіки взаємодії між цими інститутами.

Цифрові технології виступають не лише інструментом оптимізації, а новим інституційним середовищем, у якому традиційні функції (реєстрація угод, зберігання прав власності, кліринг, розрахунки, регулювання) починають виконуватися автоматично, алгоритмічно та децентралізовано. Таким чином, відбувається зміщення інституційного центру від державних і корпоративних структур до технологічних платформ і мережевих спільнот.

В таблиці 1.1 наведено напрями трансформації основних інститутів фондового ринку під впливом діджиталізації.

Таблиця 1.1. – Цифрова трансформація основних інститутів фондового ринку

Інститути фондового ринку	Напрями цифрової трансформації
1	2
Біржі та торговельні платформи	Класичні фондові біржі (NYSE, LSE, TSE) пройшли шлях від фізичних торгових майданчиків до повністю електронних систем торгівлі, де угоди укладаються алгоритмами у режимі реального часу. Нині вони перетворюються на технологічні хаби, які забезпечують не лише торгівлю, а й зберігання даних, аналітику, кібербезпеку та інтеграцію з цифровими активами. З'явилися також децентралізовані біржі (DEX), які функціонують без централізованого управління, використовуючи блокчейн для автоматичного виконання угод. Це демонструє поступовий перехід від централізованої моделі біржі до мережевої, розподіленої інституційної структури.
Клірингові та розрахункові установи	Цифрові технології змінюють роль клірингових центрів: блокчейн-технології забезпечують миттєве підтвердження угод (real-time settlement) без потреби у проміжних посередниках. Традиційна роль клірингових інститутів, як гаранта виконання угод, поступово відходить на другий план. У майбутньому вони можуть трансформуватися у наглядово-технологічні оператори, що контролюють коректність смарт-контрактів і управління цифровими гаманцями.
Депозитарії та реєстратори	У системі традиційного фондового ринку саме депозитарії відповідають за облік прав власності на цінні папери. Цифровізація запроваджує нову модель — токенизовані активи, у яких права власності фіксуються у розподіленому реєстрі. У цій парадигмі депозитарій стає не сховищем, а інформаційним валідатором, що забезпечує достовірність цифрових записів у мережі. Наприклад, Європейська комісія (2023) ініціювала програму DLT Pilot Regime, яка дозволяє використовувати блокчейн як офіційний інструмент обліку цінних паперів — це яскравий приклад інституційної інтеграції цифрових технологій у регульоване середовище.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Регулятори та наглядові органи	Інституційна цифровізація також змінює роль регулятора. Якщо раніше регулювання базувалося на ретроспективному контролі, то нині, завдяки RegTech і SupTech, здійснюється проактивний моніторинг у реальному часі. Використання аналітики великих даних і машинного навчання дозволяє виявляти маніпуляції, оцінювати ризики та забезпечувати дотримання правил автоматично. Таким чином, регулятор трансформується із контролюючого органу у цифрового координатора, який підтримує баланс між інноваціями та безпекою.
Інвестиційні компанії та інституційні інвестори	Інвестиційні компанії переходять до цифрових бізнес-моделей. Алгоритмічні радники (robo-advisors) на основі штучного інтелекту надають індивідуальні рекомендації, керують портфелями, здійснюють оцінку ризиків. Це зменшує транзакційні витрати, підвищує доступність інвестиційних послуг для роздрібних клієнтів і водночас створює нову конкуренцію між банками та фінтех-компаніями.

Джерело: складено за [12; 13].

Інституційна цифровізація змінює структуру ринку, створюючи нову взаємозалежність між учасниками:

- виникають гібридні форми інституцій — технологічно-регуляторні платформи, що одночасно забезпечують торгівлю, кліринг і контроль за дотриманням норм;

- зменшується роль класичних посередників, натомість зростає вплив інфраструктурних операторів даних;

- зміцнюється принцип транспарентності: усі операції можуть бути відстежені у розподілених реєстрах.

Проте це створює й нові виклики — зокрема, щодо захисту персональних даних, кібербезпеки, відповідальності за автоматичні рішення алгоритмів (рис. 1.3).

Таким чином, інституційні цифрові трансформації фондового ринку свідчать про перехід до нової фінансової екосистеми, у якій технологічні рішення стають ядром інституційного устрою. Цей процес передбачає злиття ролей між біржами, кліринговими центрами, депозитаріями та регуляторами, формуючи інтегровану цифрову інфраструктуру з високим рівнем автоматизації та довіри.

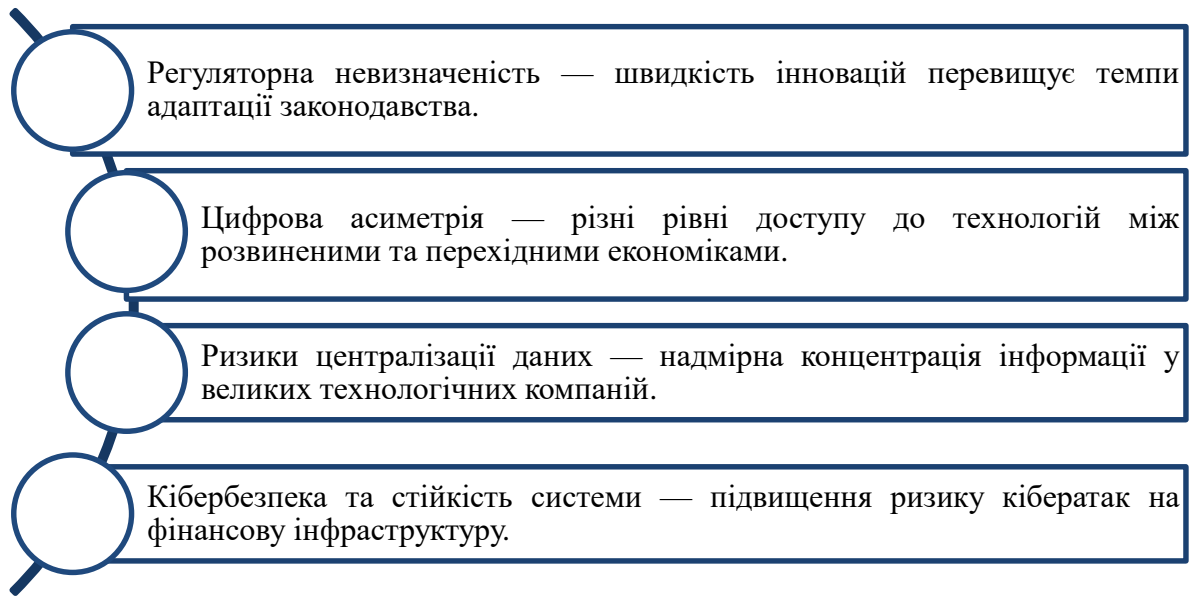

Рисунок 1.3 Основні виклики інституційної цифровізації міжнародного фондового ринку

Джерело: складено за [14; 15].

У результаті цифрова трансформація не лише підвищує ефективність ринку, а й створює нову модель фінансової архітектури, де основними принципами стають прозорість, відкритість даних, швидкість інформаційних потоків та алгоритмічне управління ризиками. Водночас подальший розвиток потребує узгодження між технологічним прогресом і регуляторними механізмами, аби забезпечити баланс між інноваціями, безпекою та фінансовою стабільністю.

Поряд із позитивними наслідками діджиталізація породжує і нові ризики. Найбільш актуальними є технологічні ризики, пов'язані з кібератаками, витоком даних і збоями електронних систем. Окрім цього, відзначається проблема нерівномірного доступу до цифрових технологій між країнами та фінансовими учасниками, що може поглиблювати глобальні економічні диспропорції. Важливим викликом стає також забезпечення довіри до нових фінансових інструментів — криптовалют, токенів, смарт-контрактів — у контексті нестабільності їх правового статусу в різних юрисдикціях.

Регуляторна система міжнародного фондового ринку наразі не завжди встигає за темпами технологічних змін. Виникає потреба у формуванні комплексної політики цифрового регулювання, яка б поєднувала гнучкість для інновацій і достатній рівень контролю для запобігання ризикам. Так, дедалі більшої ваги набуває концепція RegTech (Regulatory Technology) — використання технологічних рішень для автоматизації регуляторного нагляду, а також SupTech (Supervisory Technology), що дозволяє наглядовим органам моніторити діяльність учасників у режимі реального часу.

Діджиталізація є системним і незворотним процесом, який перетворює міжнародний фондовий ринок із традиційної фінансової інфраструктури на складну цифрову екосистему. Вона сприяє підвищенню ефективності, ліквідності та прозорості ринку, знижує бар'єри для доступу інвесторів і відкриває нові можливості для фінансових інновацій. Разом із тим цифрова трансформація створює нову конфігурацію ризиків — технологічних, інформаційних, регуляторних і соціально-економічних.

На нашу думку, головним викликом сучасного етапу розвитку є необхідність збалансування інноваційності та стабільності фінансової системи. Світова практика показує, що лише ті країни, які поєднують цифрову відкритість з ефективним регулюванням і високими стандартами кіберзахисту, здатні забезпечити сталий розвиток своїх фондових ринків. Подальший розвиток міжнародного фондового ринку залежатиме від рівня гармонізації цифрового законодавства, розбудови глобальних стандартів кібербезпеки та розвитку культури цифрової грамотності серед учасників ринку.

Таким чином, діджиталізація перетворюється з інструменту підвищення ефективності на фундаментальний чинник еволюції світового фінансового середовища. У перспективі вона формуватиме нову архітектуру глобальних ринків капіталу, у центрі якої перебуватиме не стільки капітал як фінансовий ресурс, скільки інформація, технології та інтелектуальні системи управління. Саме ці елементи визначатимуть конкурентоспроможність країн, корпорацій і фінансових інститутів у добу цифрової економіки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку міжнародного фондового ринку

Сучасний міжнародний фондовий ринок відіграє ключову роль у функціонуванні глобальної фінансової системи, забезпечуючи ефективний перерозподіл капіталу між країнами, секторами економіки та інвесторами різних рівнів. Під впливом процесів глобалізації, фінансової лібералізації та цифрової трансформації відбуваються глибокі зміни у структурі, механізмах функціонування та динаміці розвитку фондових ринків світу. В останні десятиліття спостерігається зростання ролі технологічних компаній, активне впровадження фінтех-рішень, розширення спектра фінансових інструментів і поява нових форм інвестування. Аналіз сучасного стану та основних тенденцій розвитку міжнародного фондового ринку дозволяє виявити ключові закономірності його еволюції, оцінити вплив цифровізації, геополітичних ризиків і макроекономічних змін на глобальні фінансові потоки.

У контексті аналізу поточного стану міжнародного фондового ринку важливим показником його розвитку є рівень ринкової капіталізації провідних компаній світу. Саме динаміка капіталізації відображає масштаби залучення інвестицій, фінансову стійкість корпорацій та загальні тенденції у глобальній економіці. Вивчення структури капіталізації 100 найбільших компаній світу дозволяє визначити домінуючі галузі, регіональні центри фінансової потужності та з'ясувати, яким чином цифровізація і технологічні інновації впливають на перерозподіл капіталу на світових ринках.

Як видно з рисунка 2.1, у 2014–2024 рр. ринкова капіталізація 100 провідних компаній світу демонструвала стабільну висхідну тенденцію. У 2014 р. цей

показник становив 15,1 трлн дол., а вже у 2024 р. досяг 39,9 трлн дол., тобто зріс більш ніж у 2,6 раза.

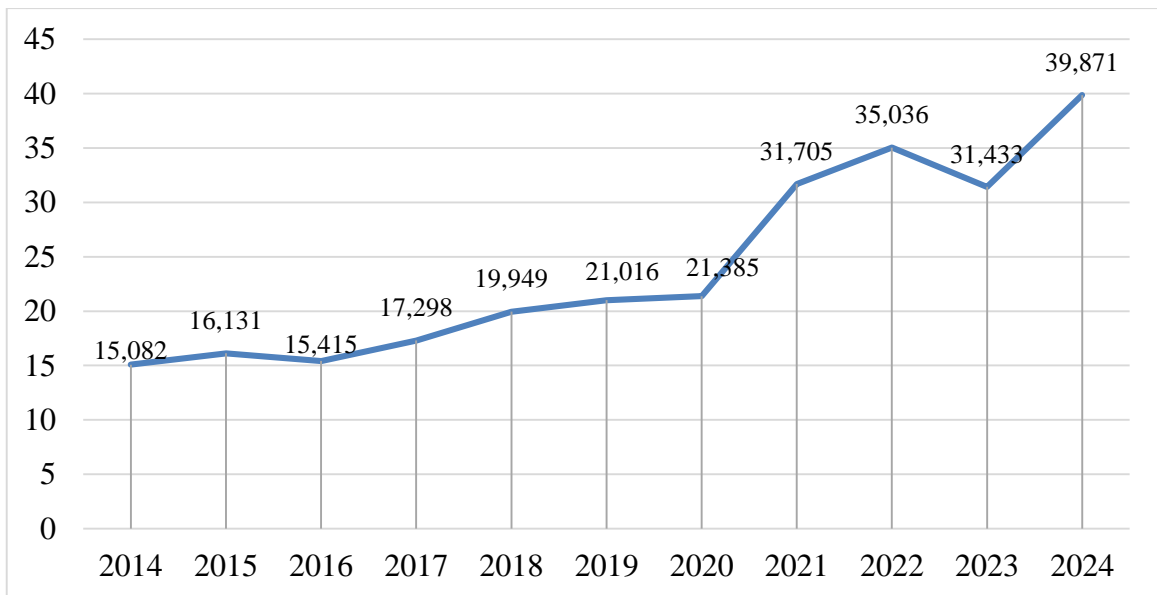

Рисунок 2.1 Динаміка ринкової капіталізації 100 провідних компаній світу у 2014–2024 рр. (за підсумками I кварталу, млрд дол. США)

Джерело: складено за [16; 17].

Період 2014–2019 рр. характеризувався поступовим, але сталим зростанням ринкової вартості найбільших корпорацій, що свідчить про загальне відновлення після світової фінансової кризи та активізацію інвестиційної діяльності. У 2020–2021 рр. спостерігався різкий стрибок капіталізації — з 21,8 до 31,7 трлн дол., що пов'язано з активним розвитком цифрових технологій, підвищенням попитом на ІТ-послуги та електронну комерцію в умовах пандемії COVID-19.

У 2022 р. показник досяг піку — 35,0 трлн дол., однак у 2023 р. зафіксовано незначне зниження до 31,4 трлн дол., що зумовлено підвищенням ключових ставок центральних банків, інфляційним тиском та геополітичними ризиками. Водночас уже у 2024 р. ринкова капіталізація різко відновилася, досягнувши рекордного рівня 39,9 трлн дол., що вказує на відновлення довіри інвесторів та зростання вартості акцій провідних компаній, передусім технологічного сектору. Динаміка ринкової капіталізації ТОП-100 компаній світу відображає загальні глобальні тенденції — посилення ролі інноваційних і технологічних бізнесів,

підвищену волатильність фінансових ринків у періоди кризи та швидке відновлення в умовах цифрової трансформації економіки.

Зростання ринкової капіталізації ста найбільших компаній світу значною мірою було зумовлене підвищеним інтересом до технологій штучного інтелекту та їхнього потенційного впливу на бізнес-процеси у різних галузях. Понад половину (54%) загального приросту забезпечили лише п'ять корпорацій — Microsoft, Alphabet, NVIDIA, Amazon та Meta. При цьому частка NVIDIA становила майже 20% загального зростання. У секторі охорони здоров'я, представники якого входять до списку ТОП-100, результати виявилися неоднорідними. Компанії Eli Lilly (+126%) та Novo Nordisk (+60%) забезпечили 87% приросту капіталізації галузі, при цьому Eli Lilly уперше потрапила до десятки лідерів. Їхній успіх пояснюється високим попитом на інноваційні препарати для зниження ваги. Натомість Pfizer (-11%) і AstraZeneca (-6%) продемонстрували спад через проблеми з патентуванням та обмеження у сфері ціноутворення на лікарські засоби [18]. До оновленого рейтингу увійшло 13 нових компаній. Найпомітнішим новачком стала Uber, яка піднялася на 150 позицій і вперше потрапила до списку ТОП-100 після оприлюднення свого першого річного прибутку.

В таблиці 2.1 наведено капіталізацію міжнародних фондових ринків за географічною ознакою.

Таблиця 2.1. – Динаміка капіталізації міжнародних фондових ринків за географічним підходом, млрд дол. США

Регіональні фондові ринки	Роки					
	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Європа та Африка	27500	23271	24323	21692	21972	19409
Американський	55100	53941	49916	42212	34208	36486
Азійсько-Тихоокеанський	32400	34008	36153	28934	25952	31266
Разом	115000	111220	110392	92838	82133	87161

Джерело: складено за [19].

Дані таблиці 2.1 відображають динаміку змін сукупної ринкової капіталізації основних регіональних фондових ринків світу у 2019–2024 рр. Загалом простежується позитивна тенденція зростання глобальної капіталізації — з 87,2 трлн дол. у 2019 р. до 115,0 трлн дол. у 2024 р., що свідчить про поступове відновлення інвестиційної активності та стабілізацію фінансових ринків після кризових явищ 2020–2022 рр.

Найбільшу частку у світовій структурі капіталізації традиційно займає американський фондовий ринок, обсяг якого зріс із 36,5 трлн дол. у 2019 р. до 55,1 трлн дол. у 2024 р. (зростання майже на 51%). Така динаміка пояснюється високими темпами розвитку технологічного сектору США, провідною роллю компаній-гігантів, а також активним впровадженням інновацій у сфері фінансових послуг.

Азійсько-Тихоокеанський ринок демонструє більш помірні результати: після скорочення капіталізації у 2020 р. (до 25,9 трлн дол.) він відновився у 2022 р., досягнувши 36,2 трлн дол., однак у 2023–2024 рр. зафіксовано спад до 32,4 трлн дол. Така динаміка може бути зумовлена економічним уповільненням у Китаї, геополітичними ризиками та зменшенням обсягів інвестицій у високоризикові активи регіону.

Європейський та африканський ринки характеризуються більш стабільними, але відносно повільними темпами зростання. Їхня сумарна капіталізація збільшилася з 19,4 трлн дол. у 2019 р. до 27,5 трлн дол. у 2024 р., що свідчить про поступову адаптацію фінансових систем регіону до нових економічних умов, незважаючи на енергетичну кризу та політичну нестабільність.

У цілому, аналіз показує, що у 2019–2024 рр. світова ринкова капіталізація зросла на 32%, при цьому лідерство зберігає США, які формують майже половину глобальної вартості фондових активів. Це підтверджує домінування американського ринку в міжнародній фінансовій системі та визначальний вплив технологічного сектору на сучасні тенденції розвитку світових фондових ринків.

Для глибшого розуміння регіональної структури глобального фондового ринку доцільно проаналізувати розподіл ринкової капіталізації серед провідних регіонів світу. На рисунку 2.2 подано динаміку капіталізації ТОП-100 компаній за регіональною ознакою у 2014–2024 рр., що дає змогу простежити зміни у географічному розподілі світового фінансового потенціалу.

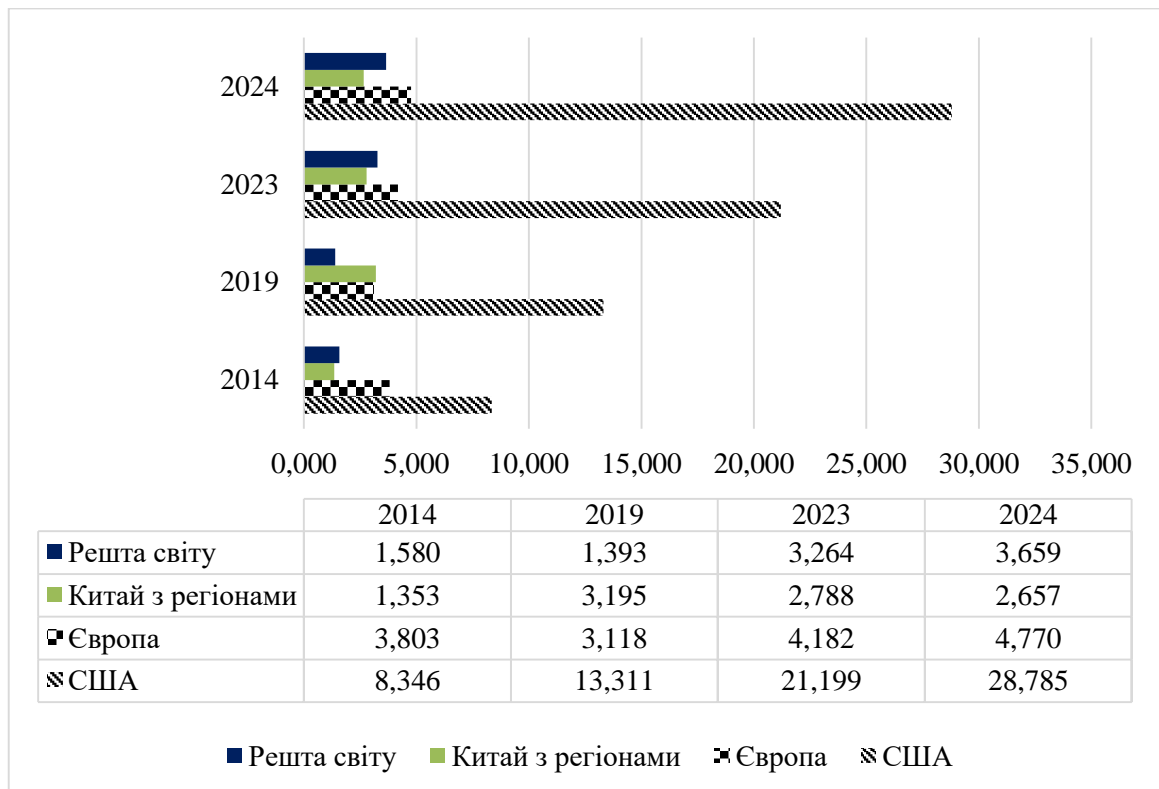

Рисунок 2.2 Регіональна структура ринкової капіталізації ТОП-100 світових компаній у 2014–2024 рр. (млрд дол. США)

Джерело: складено за [17; 20].

З наведених даних рис. 2.2 видно, що у 2014–2024 рр. структура ринкової капіталізації ТОП-100 світових компаній суттєво змінилася, при цьому провідні позиції стабільно займають компанії зі Сполучених Штатів Америки. Їхня сукупна капіталізація зростає з 8,3 трлн дол. у 2014 р. до 28,8 трлн дол. у 2024 р., що свідчить про майже трикратне збільшення та домінування американських корпорацій на глобальному ринку. Це зростання значною мірою зумовлене стрімким розвитком технологічного сектору, зокрема таких компаній, як Apple, Microsoft, NVIDIA, Amazon та Alphabet, які формують основну частку приросту.

Другу позицію за обсягом ринкової капіталізації посідають європейські компанії, показники яких збільшилися з 3,8 трлн дол. у 2014 р. до 4,8 трлн дол. у 2024 р.. Хоча темпи зростання є значно повільнішими, Європа зберігає стабільність завдяки диверсифікованій галузевій структурі, зокрема розвитку фармацевтичного, енергетичного та фінансового секторів.

Китай та його регіони продемонстрували відносно помірне зростання — з 1,35 трлн дол. у 2014 р. до 3,3 трлн дол. у 2024 р., що свідчить про певне уповільнення темпів розвитку у порівнянні з попередніми періодами. Це може бути пов'язано з регуляторними обмеженнями, зниженням інвестиційної активності та зростанням конкуренції з боку західних технологічних компаній.

Помітним є збільшення показників у групі «Решта світу», ринкова капіталізація якої зросла з 1,6 трлн дол. до 3,7 трлн дол. протягом досліджуваного періоду. Це свідчить про активізацію інвестицій у країнах, що розвиваються, зокрема в Індії, Канаді та Австралії.

Загалом, динаміка демонструє посилення глобальної концентрації капіталу у США, з одночасним збереженням певного балансу між регіонами. Така тенденція підкреслює стратегічну роль американських фондових ринків у формуванні світової капіталізації та їхній вплив на загальні інвестиційні тренди.

Однією з ключових особливостей сучасного світового фондового ринку є зростання ролі бірж, розташованих у Американському регіоні, що відображає концентрацію капіталу та впливу на глобальні фінансові процеси. Ця тенденція підтверджується територіальним аналізом 10 найбільших фондових бірж світу, що представлено у таблиці 2.2. Загальна ринкова капіталізація американських бірж у топ-10 досягла 57,58 трлн дол. США, що свідчить про їх значний внесок у глобальну фінансову систему та лідируюче положення США на світовому ринку цінних паперів. Водночас, хоча найбільша кількість бірж зосереджена в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, їх загальна капіталізація становить 24,61 трлн дол. США [19]. Це демонструє, що регіон активно розвиває свої фінансові ринки, поступово нарощуючи вплив у світовій економіці, проте поки що поступається американським біржам за масштабами капіталізації. Така

структура фондового ринку відображає географічні та економічні особливості сучасного глобального фінансового середовища.

Таблиця 2.2. – ТОП-10 фондових бірж світу (2025 рік)

Рейтингове місце	Назва фондової біржі	Розташування	Рік заснування	Ринкова капіталізація, трлн дол. США	Кількість компаній
1	NYSE	Нью-Йорк, США	1792	32,74	3765
2	NASDAQ	Нью-Йорк, США	1971	31,96	2496
3	Euronext	Європа	2000	5,57	1977
4	Shanghai Stock Exchange	Шанхай, КНР	1990	7,62	2152
5	Japan Exchange Group	Токіо, Японія	2013	7,03	3846
6	National Stock Exchange of India	Мумбаї, Індія	1992	5,36	2126
7	Shenzhen Stock Exchange	Шеньчжень, КНР	1991	4,88	2713
8	Hong Kong Exchanges	Гонконг, КНР	1891	5,44	2580
9	London Stock Exchange	Лондон, Велика Британія	1801	4,65	1951
10	TMX Group	Торонто, Канада	1861	3,92	3579

Джерело: [21].

Таблиця 2.2 демонструє рейтинг 10 найбільших фондових бірж світу за ринковою капіталізацією та кількістю компаній. Очевидною тенденцією є домінування американських бірж у глобальному масштабі: NYSE та NASDAQ, обидві розташовані в Нью-Йорку, займають перші два місця з ринковою капіталізацією 32,74 та 31,96 трлн дол. США відповідно. Разом вони концентрують понад 6 тисяч компаній, що свідчить про високу ліквідність та глобальний вплив американських ринків на світову економіку.

Європейський ринок представлений біржею Euronext, яка об'єднує декілька європейських країн і має ринкову капіталізацію 5,57 трлн дол. США, що значно менше порівняно з лідерами з США, однак демонструє стабільну присутність Європи на світовій фінансовій арені.

Азійсько-Тихоокеанський регіон представлений кількома ключовими біржами: Shanghai Stock Exchange (7,62 трлн), Shenzhen Stock Exchange (4,88 трлн), Japan Exchange Group (7,03 трлн) та Hong Kong Exchanges (5,44 трлн дол. США). Це відображає стрімкий розвиток фінансових ринків Китаю та Японії, а також поступове нарощування їх впливу на світову економіку.

Варто відзначити, що кількість компаній на біржах не завжди прямо корелює з ринковою капіталізацією: наприклад, Japan Exchange Group налічує 3846 компаній — найбільше серед топ-10 — але її капіталізація (7,03 трлн) менша, ніж у американських бірж з меншим числом компаній. Це вказує на більший середній розмір компаній на американських біржах.

Також у ТОП-10 присутні біржі Великої Британії (London Stock Exchange, 4,65 трлн) та Канади (TMX Group, 3,92 трлн), що підкреслює різноманітність і географічну диференціацію світових фінансових центрів.

Загалом, аналіз таблиці 2.2 свідчить про те, що сучасний світовий фондовий ринок характеризується концентрацією капіталу на американських біржах, швидким розвитком азійських ринків та стабільною присутністю європейських та північноамериканських бірж. Ця структура відображає економічні потужності регіонів та їхній вплив на глобальні фінансові потоки.

Згідно з дослідженням Goldman Sachs «Шлях до 2075 року – Розмір і можливості ринку капіталу» [16], сучасні світові ринки капіталу демонструють чіткі тенденції розвитку, що зберігаються попри уповільнення глобального економічного зростання. Спостерігається стабільне зближення рівнів доходів між країнами з економікою, що розвивається, та розвиненими державами, що свідчить про поступове нарощування ролі економік, які активно розвиваються, серед яких особливе місце займає Індія.

За прогнозами, до 2050 року п'ятірку найбільших економік світу складуть Китай, США, Індія, Індонезія та Німеччина. Китай, імовірно, стане провідною економікою світу близько 2035 року, а до 2075 року трійку лідерів утворюватимуть Китай, Індія та США, причому Індія, за очікуваннями, перевищить США за обсягом економіки. Така трансформація обумовлена

насамперед демографічним зростанням Індії та високим потенціалом її економічного розвитку. Важливим фактором залишається взаємозв'язок між розміром фондового ринку та рівнем доходів населення. Прогнозується, що частка Індії у світовій ринковій капіталізації зросте з 2,5–3% у 2022 році до 12% у 2075 році [16], що відображає значне зміцнення її позицій у глобальній фінансовій системі.

Таким чином, сучасний міжнародний фондовий ринок характеризується високою концентрацією капіталу на провідних біржах США та значним зростанням ролі азійсько-тихоокеанського регіону. Попри загальне уповільнення світового економічного зростання, зберігається тенденція до зближення доходів між країнами з економікою, що розвивається, та розвиненими державами. Розвиток фондових ринків таких країн, як Індія та Китай, сприяє збільшенню їх частки у глобальній економіці та ринковій капіталізації. Структура міжнародного фондового ринку демонструє взаємозв'язок між розміром ринку та рівнем доходів населення, що визначає потенціал подальшого зростання. Основні біржі Європи та Північної Америки зберігають стабільне положення, забезпечуючи ліквідність і прозорість глобального фінансового середовища. Аналіз тенденцій свідчить про поступове перерозподілення впливу у світовій економіці, де ключову роль починають відігравати економіки з високим демографічним та економічним потенціалом. Отже, сучасний стан міжнародного фондового ринку формує умови для подальшої глобалізації капіталу, зростання фінансової інтеграції та посилення ролі нових економічних центрів.

2.2. Цифровізація фондової інфраструктури: інституційні та технологічні зміни

Цифровізація фондової інфраструктури є однією з ключових тенденцій розвитку сучасних фінансових ринків, яка істотно трансформує традиційні механізми торгівлі та регулювання. Впровадження цифрових технологій у роботу фондових бірж, клірингових та депозитарних систем створює нові

можливості для підвищення ефективності, прозорості та швидкості фінансових операцій. Зокрема, автоматизація процесів торгівлі, застосування електронних платформ та алгоритмічних систем дозволяє значно знизити операційні витрати та ризики, пов'язані з людським фактором, а також забезпечує швидкий доступ до інформації для учасників ринку.

Разом із технологічними змінами відбуваються й суттєві інституційні трансформації: змінюються регуляторні підходи, з'являються нові учасники ринку, а традиційні посередники змушені адаптуватися до нових умов конкуренції. Цифровізація стимулює інтеграцію фінансових ринків у глобальному масштабі, сприяючи формуванню більш динамічного та взаємопов'язаного ринкового середовища. Водночас ці зміни ставлять нові виклики перед регуляторами та учасниками ринку, зокрема у сфері кібербезпеки, захисту даних та підтримки фінансової стабільності.

Цифровізація фондової інфраструктури є комплексним процесом, який поєднує технологічні інновації з інституційними реформами, і має визначальний вплив на ефективність та конкурентоспроможність сучасних фондових ринків. Аналіз цих змін дозволяє зрозуміти, яким чином технологічні та організаційні новації формують нові правила функціонування міжнародного фінансового середовища.

Цифровізація фондової інфраструктури є однією з ключових складових трансформації сучасних фінансових ринків, що істотно змінює механізми торгівлі, обробки даних та управління ризиками. Впровадження сучасних технологій дозволяє підвищити швидкість, ефективність і прозорість фінансових операцій, а також скоротити транзакційні витрати і ризики, пов'язані з людським фактором. Технологічні зміни охоплюють широкий спектр інновацій, від електронних торгових платформ до блокчейн-систем та алгоритмічної торгівлі, і впливають на всі елементи фондової інфраструктури.

Історично фондові ринки були орієнтовані на фізичні біржові зали, де угоди здійснювалися вручну через брокерів і трейдерів. Впровадження електронних торгових систем стало першим масштабним кроком до цифровізації. Одним із

перших прикладів є запуск біржі NASDAQ у США у 1971 році, яка повністю базувалася на електронній платформі замість традиційної біржової зали. Ця подія започаткувала нову еру у фондовій торгівлі, забезпечивши швидкий доступ до котирувань, автоматизацію обліку угод та зростання ліквідності ринку [22].

У наступні десятиліття розвиток комп'ютерних технологій, мережевих рішень та програмного забезпечення дозволив впровадити автоматизовані системи обробки даних, алгоритмічну торгівлю та високочастотні стратегії. Завдяки цьому фондові ринки почали функціонувати в режимі реального часу, а інформація про ціни та угоди стала доступною для учасників із будь-якої точки світу.

Сучасні електронні торгові платформи забезпечують миттєве виконання угод, значно підвищуючи швидкість торгівлі та ліквідність ринку. Вони дозволяють використовувати складні алгоритми для оптимізації купівлі та продажу цінних паперів, а також автоматично враховувати ризики та обмеження, встановлені регулятором чи біржею. Автоматизація клірингових і розрахункових процесів дозволяє зменшити кількість помилок, скоротити час обробки транзакцій і знизити операційні витрати учасників ринку.

Впровадження електронних торгових платформ також підвищує прозорість ринку, адже всі угоди реєструються у цифровому вигляді та доступні для контролю регуляторних органів. Це сприяє зменшенню ризиків маніпуляцій та підвищенню довіри інвесторів, що є важливим фактором розвитку міжнародних фінансових ринків.

Однією з найбільш значних технологічних інновацій є алгоритмічна торгівля, яка дозволяє виконувати угоди на основі заздалегідь заданих правил та параметрів. Високочастотна торгівля (HFT) використовує складні алгоритми та швидкі обчислювальні потужності для здійснення угод за мілісекунди. Ці технології забезпечують високу ліквідність ринку, скорочують спред між ціною купівлі та продажу та дозволяють ефективніше розподіляти ресурси [23]. Водночас алгоритмічна торгівля створює нові виклики, такі як підвищена волатильність ринку у короткі проміжки часу, а також потребує від регуляторів

і учасників ринку сучасних методів контролю та аналізу ризиків. Технологічний розвиток у цій сфері стимулює створення спеціалізованих платформ для моніторингу і управління алгоритмічними стратегіями.

Інноваційним напрямом цифровізації фондових ринків є впровадження блокчейн-технологій і токенизації активів. Блокчейн дозволяє зберігати дані про транзакції у незмінному та прозорому вигляді, забезпечуючи високий рівень надійності та безпеки. Використання смарт-контрактів автоматизує виконання фінансових угод, скорочує час розрахунків і знижує потребу у посередниках.

Цифрові активи та токенизовані цінні папери відкривають нові можливості для глобального доступу до ринків капіталу, дозволяючи навіть дрібним інвесторам брати участь у торгівлі активами, які раніше були доступні лише великим інституційним інвесторам. Це сприяє більшій фінансовій інклюзії та інтеграції світових ринків.

Сучасні фондові ринки активно використовують технології обробки великих даних (Big Data) для аналітики ринкових тенденцій та прогнозування цінових коливань. Автоматизовані системи збору та обробки фінансової інформації дозволяють швидко аналізувати тисячі показників і приймати стратегічні рішення в режимі реального часу. Це підвищує ефективність інвестиційних стратегій, сприяє оптимізації управління портфелями та зменшенню ризиків.

Світовий фінансовий ринок безперервно змінюється, реагуючи на глобальні виклики та стрімкий розвиток технологій, що зумовлює потребу у нових підходах до його функціонування. Одним із провідних трендів останніх років стало посилення значення цифрових фінансів. Активне поширення криптовалют, удосконалення блокчейн-технологій і зростання сфери децентралізованих фінансів (DeFi) істотно вплинули на трансформацію фінансового сектору. Станом на 2024 рік ринкова капіталізація криптовалют перевищила 1 трильйон доларів США, що демонструє високий рівень довіри інвесторів до цих інструментів [24].

Ще одним визначальним явищем стало зростання обсягів транскордонних фінансових операцій. Поглиблення інтеграції світових ринків спричинило суттєве збільшення потоків капіталу між країнами. За даними Міжнародного валютного фонду, у 2023 році обсяги таких операцій досягли 22 трильйонів доларів США, що свідчить про зміцнення економічних зв'язків між державами та активізацію діяльності міжнародних компаній [24].

Вагомі трансформації у фінансовій сфері зумовлені також зростанням рівня автоматизації та впровадженням технологій штучного інтелекту. Використання алгоритмічної торгівлі та роботизованих фінансових систем сприяє зниженню витрат і підвищенню продуктивності операцій. У 2023 році обсяги високочастотної торгівлі (HFT) зросли на 15%, що свідчить про посилення впливу автоматизованих технологій на фінансову діяльність (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3. – Сучасні інноваційні тенденції на світовому фінансовому ринку

Інноваційні тенденції	Стан на 2023 рік	Джерело
Цифрові фінанси	Ринкова вартість криптовалютного сектору нині перевищує 1 трильйон доларів США, а кількість його користувачів досягла приблизно 420 мільйонів осіб.	CoinMarketCap, Chainalysis
Транскордонні операції	Обсяг транскордонних фінансових операцій становить 22 трильйони доларів США, демонструючи щорічне зростання на рівні 10%.	МВФ, Світовий банк
HFT-торгівля	Питома вага високочастотної торгівлі (HFT) у загальному обсязі біржових операцій сягає 60%, а її динаміка зростання становить близько 15% на рік.	Financial Times, Bloomberg
Зелені облігації	Ринок зелених облігацій оцінюється у 600 мільярдів доларів США, причому їх середньорічний темп приросту (CAGR) у 2020–2023 роках становив 12%.	Bloomberg, Climate Bonds Initiative
Регуляторні стандарти	Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) уже впроваджено у 144 країнах, що дозволило підвищити рівень прозорості фінансової інформації приблизно на 35%.	IFRS Foundation, PwC

Джерело: складено за [24].

Варто також відзначити активне розширення сегмента сталого фінансування. Попит на зелені облігації та інвестиції, орієнтовані на підтримку екологічних ініціатив, продовжує динамічно збільшуватися. У 2023 році ринок зелених облігацій досягнув позначки у 600 мільярдів доларів США, що

підтверджує зростання зацікавленості інвесторів у фінансуванні проєктів, спрямованих на охорону довкілля.

Не менш важливою тенденцією є поступова уніфікація регуляторних вимог. Запровадження міжнародних стандартів звітності та регулювання сприяє спрощенню транскордонних фінансових операцій і підвищує прозорість глобальних ринків. Наразі стандарти IFRS застосовують 144 країни, що підкреслює прагнення держав до гармонізації фінансових правил на світовому рівні.

Цифрові технології стали ключовим рушієм змін у світовій фінансовій сфері, суттєво впливаючи на діяльність міжнародних фінансових інституцій. Розвиток FinTech-рішень — зокрема штучного інтелекту, блокчейну та хмарних платформ — кардинально трансформують підходи до управління фінансовими процесами. Автоматизація дозволяє фінансовим організаціям підвищувати ефективність операцій, зменшувати витрати та забезпечувати більшу точність управлінських рішень. Так, блокчейн гарантує прозорість і надійність фінансових операцій, а технології штучного інтелекту дають змогу точніше оцінювати ризики та визначати кредитоспроможність клієнтів. Це посилює конкурентні можливості банків і стимулює їх до створення персоналізованих фінансових продуктів для різних груп користувачів.

Роль фінтех-компаній на ринку невпинно зростає. Підвищується доступність фінансових послуг: близько 1,4 мільярда людей, які раніше були позбавлені доступу до банківських інструментів, тепер можуть користуватися цифровими сервісами через мобільні застосунки та онлайн-платформи. Зростає й швидкість проведення операцій — сервіси на кшталт PayPal, Square та Alipay забезпечують миттєві платежі незалежно від часу та місця.

Відповідно до звіту «Pulse of Fintech H2 2023» компанії KPMG, загальний обсяг інвестицій у фінтех у 2023 році становив 113,7 млрд доларів США за результатами 4 547 угод, що є найнижчим показником з 2017 року (рис. 2.3).

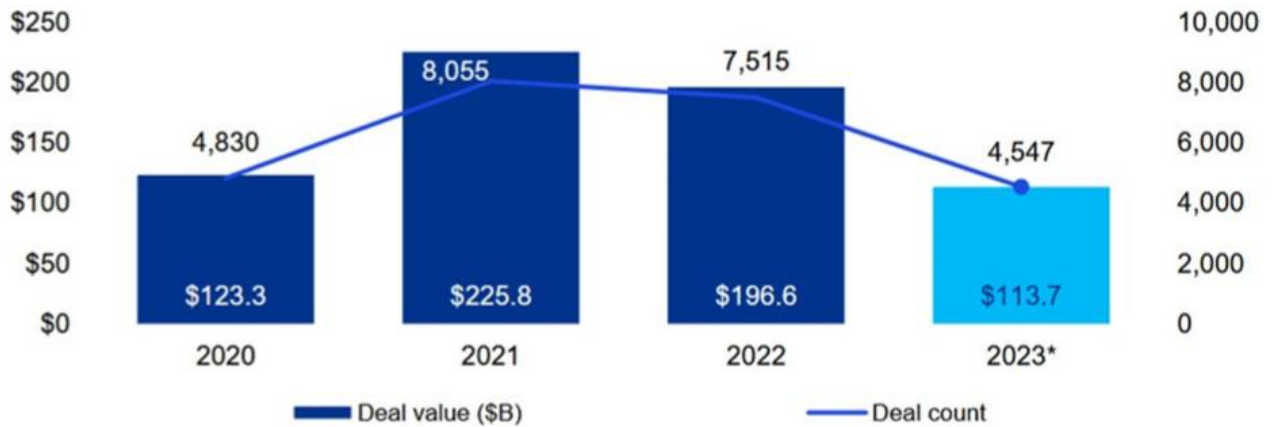

Рисунок 2.3 Тенденції світових інвестицій у фінтех протягом 2020–2023 рр.

Джерело: складено за [23].

Рисунок 2.3 демонструє динаміку світових інвестицій у фінтех-сектор у період 2020–2023 років, відображаючи як обсяг угод у доларовому вимірі, так і їх кількість. Загалом дані свідчать про суттєві коливання ринку, зумовлені як глобальною економічною ситуацією, так і змінами у фінансово-технологічній сфері.

У 2020 році загальний обсяг інвестицій становив 123,3 млрд дол. США при 4 830 угодах. Уже в 2021 році спостерігалось різке зростання фінтех-активності: обсяг капіталовкладень збільшився до 225,8 млрд дол. США, а кількість угод досягла рекордних 8 055. Це свідчить про пік інвестиційного інтересу до фінтеху, який був зумовлений активним розвитком цифрових сервісів та зростанням попиту на дистанційні фінансові технології.

У 2022 році відбулося помітне зниження активності: інвестиції скоротилися до 196,6 млрд дол. США, а кількість угод — до 7 515. Хоча показники залишалися високими, спад свідчить про обережнішу поведінку інвесторів на тлі глобальної економічної турбулентності, інфляційного тиску та підвищеної волатильності ринків.

У 2023 році тенденція до зниження продовжилась: обсяг угод зменшився до 113,7 млрд дол. США, а їх кількість — до 4 547, що стало найнижчим рівнем за останні чотири роки. Це вказує на суттєве охолодження фінтех-ринку,

спричинене зростанням вартості капіталу, геополітичними ризиками та посиленням регуляторного контролю.

Загалом графік демонструє циклічний характер розвитку фінтех-індустрії: різкий підйом у 2021 році та поступове зниження інвестиційної активності у наступні два роки, що відображає адаптацію ринку до складних економічних умов та нових викликів у глобальній фінансовій системі.

Цифровізація фондової інфраструктури є однією з ключових трансформаційних тенденцій сучасного фінансового ринку. Вона охоплює як інституційні, так і технологічні зміни, що впливають на ефективність, прозорість та безпеку фондових операцій. Цей процес сприяє автоматизації бізнес-процесів, впровадженню сучасних технологій обліку та торгівлі, а також підвищує доступність ринків для різних категорій інвесторів. Разом із перевагами цифровізація несе певні ризики та виклики, які потребують адаптації як учасників ринку, так і регуляторних органів.

В таблиці 2.4 наведено огляд переваг, недоліків та наслідків цифровізації фондової інфраструктури, з акцентом на інституційні та технологічні зміни.

Аналіз переваг, недоліків та наслідків цифровізації фондової інфраструктури демонструє її комплексний вплив на розвиток фінансового ринку. Інституційні зміни, зокрема підвищення прозорості, зниження трансакційних витрат, зміцнення ролі регуляторів та покращення доступу до ринків, сприяють більш ефективному і стабільному функціонуванню фондового середовища. Технологічні інновації, такі як автоматизація процесів, впровадження блокчейн-технологій, смарт-контрактів та аналітика великих даних, забезпечують швидкість, точність і безпеку операцій, а також відкривають нові можливості для розвитку фінансових продуктів і послуг. Разом із тим, цифровізація супроводжується низкою викликів: кіберризиками, високі витрати на впровадження та підтримку технологій, а також необхідність адаптації учасників ринку до нових умов.

Таблиця 2.4. – Переваги, недоліки та наслідки цифровізації фондової інфраструктури, з акцентом на інституційні та технологічні зміни

	Інституційні аспекти	Технологічні аспекти
Переваги цифровізації фондової інфраструктури	<p>Підвищення прозорості ринку – автоматизація звітності та відкритий доступ до даних зменшують ризик маніпуляцій і шахрайства.</p> <p>Зниження трансакційних витрат – електронні реєстри та цифрові платформи зменшують потребу в посередниках.</p> <p>Швидке реагування регуляторів – цифрові системи дозволяють наглядовим органам оперативного відстежувати ринкові тенденції та ризики.</p> <p>Посилення довіри інвесторів – цифрові технології забезпечують більшу безпеку та надійність фінансових операцій.</p>	<p>Автоматизація операцій – швидке оброблення транзакцій і розрахунків з мінімальним ризиком людської помилки. Впровадження блокчейн та смарт-контрактів – забезпечує неможливість несанкціонованих змін і підвищує безпеку угод.</p> <p>Підвищення швидкості та масштабованості – цифрові платформи дозволяють здійснювати мільйони операцій у реальному часі.</p> <p>Аналітика та прогнозування – збір та обробка великих обсягів даних допомагає прогнозувати ринкові тенденції.</p>
Недоліки цифровізації фондової інфраструктури	<p>Ризик регуляторної відставання – швидкий розвиток технологій може випереджати законодавство.</p> <p>Концентрація ринку – великі технологічні платформи можуть домінувати та зменшувати конкуренцію.</p> <p>Складність адаптації для учасників ринку – менші інвестори або компанії можуть відставати у використанні нових технологій.</p>	<p>Кіберризика – атаки на цифрові платформи можуть призвести до фінансових втрат і порушення ринку.</p> <p>Залежність від ІТ-інфраструктури – відмова або збій системи може паралізувати ринкові операції.</p> <p>Витрати на впровадження та підтримку – високі початкові інвестиції у технології та навчання персоналу.</p>
Наслідки цифровізації	<p>Трансформація ролі фінансових регуляторів – від моніторингу традиційних процедур до контролю за цифровими платформами.</p> <p>Зміна структури фондового ринку – зменшення ролі брокерів та посередників, більша частка автоматизованих торгів.</p> <p>Покращення доступу до ринків – дрібні інвестори отримують більше можливостей для участі у фондових операціях.</p>	<p>Інноваційні продукти та сервіси – наприклад, токенизація активів, децентралізовані фінансові платформи (DeFi).</p> <p>Оптимізація процесів – скорочення часу обробки транзакцій, зниження ризику людської помилки.</p> <p>Підвищення стійкості ринку – більш швидке виявлення та нейтралізація фінансових кризових ситуацій.</p>

Джерело: розроблено автором на основі [25; 26; 27].

Вплив цих змін є комплексним: вони створюють передумови для підвищення конкурентоспроможності та інноваційності ринку, але водночас вимагають активної участі регуляторів і учасників ринку у формуванні безпечного та стійкого фінансового середовища. Таким чином, цифровізація фондової інфраструктури є одночасно потужним драйвером розвитку та джерелом нових ризиків, що визначає необхідність збалансованого підходу до її впровадження та регулювання.

Таким чином, цифровізація фондової інфраструктури виступає ключовим фактором трансформації сучасного фінансового ринку, формуючи нові умови для розвитку та підвищення його ефективності. Інституційні зміни, зокрема підвищення прозорості та доступності ринку, зниження транзакційних витрат, а також посилення ролі регуляторів, сприяють зміцненню довіри учасників ринку та забезпечують більш стабільне функціонування фінансової системи. Технологічні інновації, такі як автоматизація операцій, застосування блокчейн-технологій, впровадження смарт-контрактів і аналітика великих даних, дозволяють значно прискорити обробку транзакцій, підвищити точність розрахунків та знизити ризик людських помилок. Разом із перевагами цифровізація також несе низку викликів, серед яких кіберризики, високі витрати на впровадження та обслуговування цифрових платформ, а також потреба в адаптації учасників ринку до нових технологічних умов. Внаслідок цього цифровізація виступає не лише інструментом підвищення ефективності та конкурентоспроможності фондового ринку, а й складним процесом, що вимагає комплексного підходу зі сторони державних органів, регуляторів і фінансових інститутів. У перспективі інтеграція цифрових технологій сприятиме розвитку інноваційних фінансових продуктів, зміцненню стабільності ринку та створенню більш гнучкої, прозорої і стійкої фінансової інфраструктури.

2.3. Діджиталізація фондового ринку України: аналітика процесів і викликів

Фондовий ринок України посідає вагоме місце у фінансовій системі держави, оскільки виконує функції ключового інструмента перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки, трансформує заощадження в інвестиції та забезпечує раціональний розподіл капіталу. Як складова фінансового ринку, він має стратегічне значення для залучення інвестицій у розвиток реального сектору, створюючи умови для диверсифікації інвестиційних портфельів, ефективного управління ризиками та розміщення тимчасово вільних коштів інвесторів.

В умовах сучасних економічних трансформацій фондовий ринок України набуває особливої ролі як механізм фінансування відбудови, модернізації та інноваційного оновлення національної економіки, а також як індикатор загального економічного стану й рівня інвестиційної довіри. Його динаміка відображає результативність економічних реформ та якість інституційного середовища.

За інформацією Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, після різкого спаду у 2022 році, зумовленого воєнною агресією, обсяги торгів на ринку цінних паперів демонструють тенденцію до поступового відновлення. У структурі фондового ринку переважають операції з державними облігаціями, на які припадає близько 90% загального обсягу торгів. Така концентрація свідчить про низьку диверсифікацію ринкових інструментів та обмежені можливості щодо інвестування у корпоративні цінні папери [28].

Представлений на рисунку 2.4 графік демонструє зміну загальних обсягів торгів на фондовому ринку України за 2020–2023 рр., а також структурний розподіл операцій за основними видами фінансових інструментів. Дані свідчать про кілька ключових тенденцій.

По-перше, у 2020–2021 рр. ринок характеризувався відносно високими обсягами торгів, які перевищували 350 млрд грн щорічно. Структура торгів була стабільною: домінуючу частку займали державні облігації України, що

підтверджує збереження консервативної моделі інвестування та високий попит на низькоризикові інструменти з боку учасників ринку.

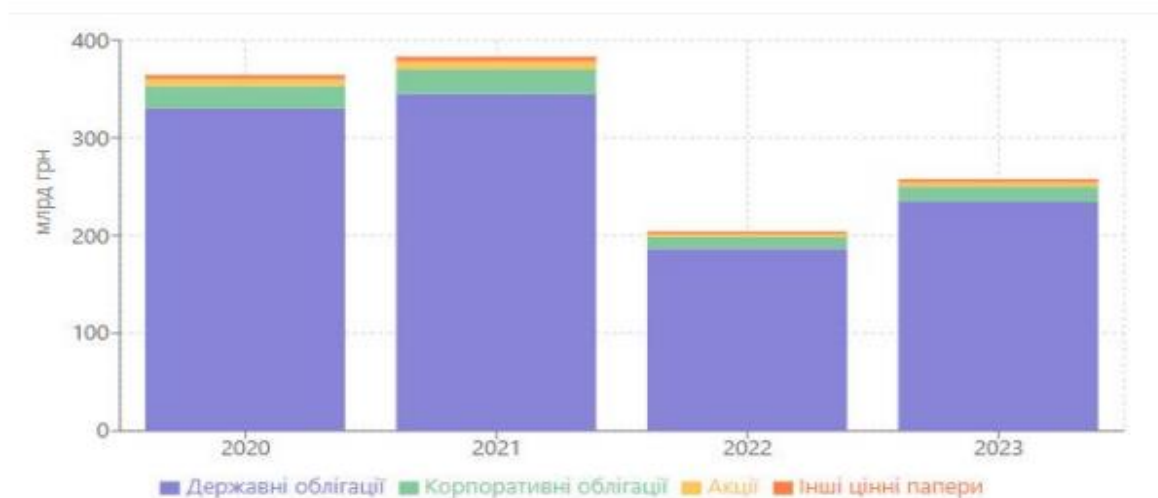

Рисунок 2.4 Тенденції формування обсягів та структури торгів на українському фондовому ринку впродовж 2020–2023 рр.

Джерело: [29, с. 239].

По-друге, 2022 рік став періодом різкого зниження активності, що зумовлено повномасштабною військовою агресією проти України та загальним шоком для фінансової системи. Обсяги торгів скоротилися майже вдвічі порівняно з попередніми роками. Це відображає зменшення ринкової ліквідності, перерозподіл фінансових ресурсів та зростання невизначеності серед інвесторів.

По-третє, у 2023 році спостерігається поступове відновлення ринкової активності, що свідчить про адаптацію фінансової системи до умов воєнного часу та посилення інтересу до державних цінних паперів як інструменту підтримки макрофінансової стабільності. Водночас структура ринку залишається незмінною: понад 85–90% торгів припадають на державні облігації, тоді як частка корпоративних облігацій, акцій та інших інструментів незначна.

Це свідчить про низьку диверсифікацію фондового ринку України, обмежений розвиток сектору корпоративних фінансових інструментів та недостатню роль фондового ринку у фінансуванні бізнесу. Домінування

державних запозичень формує високу концентрацію ризиків та стримує формування повноцінного інституціонального інвестиційного середовища.

У цілому, динаміка 2020–2023 рр. показує, що український фондовий ринок залишається вразливим до макроекономічних і політичних шоків, водночас демонструючи певну здатність до відновлення, але без суттєвих структурних змін у складі торгованих інструментів. Якщо хочеш — можу переробити цей аналіз у більш короткий, більш академічний або включити інтерпретацію трендів у вигляді висновків.

Показники капіталізації ринку акцій свідчать про його недостатній рівень розвитку порівняно з іншими країнами регіону. Частка капіталізації у ВВП залишається низькою, що вказує на обмежений внесок фондового ринку у фінансування реального сектору економіки. Додатково простежується тенденція до зменшення кількості публічних акціонерних товариств та скорочення обсягів операцій з акціями на організованому ринку.

Рисунок 2.5 демонструє, що фондовий ринок України у 2024 році має значно нижчу капіталізацію порівняно з сусідніми країнами.

Рисунок 2.5 Капіталізація фондового ринку України у 2024 році (млрд дол.

США) у порівнянні з країнами Центрально-Східної Європи

Джерело: [30].

Найвищий рівень капіталізації спостерігається у Польщі та Чехії, що свідчить про більш розвинені ринки цінних паперів у цих країнах. Угорщина займає проміжне положення, а Румунія – ще нижче. Україна має найменшу капіталізацію, що відображає недостатній розвиток фондового ринку та

обмежені можливості залучення інвестицій через біржові інструменти. Загалом, співвідношення капіталізації до ВВП у країні залишається низьким, що підкреслює потребу у розвитку інвестиційної інфраструктури та підвищенні привабливості українського фондового ринку.

Важливою рисою розвитку фондового ринку України стає його поступовий перехід до цифрових рішень та розширення використання сучасних технологій. Запуск нової торговельної платформи NEXТ сприяв підвищенню ефективності біржових операцій і створив додаткові можливості для всіх учасників ринку. Паралельно триває оновлення депозитарної інфраструктури та впровадження електронного документообігу між його учасниками [31].

Запровадження інноваційної торговельної системи NEXТ стало вагомим кроком уперед у модернізації ринкової інфраструктури. Вона забезпечує проведення електронних торгів у режимі реального часу на основі сучасних технологічних рішень, автоматизує складні клірингові процеси, які раніше потребували багато часу та людських ресурсів, розширює можливості для моніторингу й аналізу біржових операцій, що підвищує прозорість і ефективність торгів, а також підтримує інтеграцію через сучасні API-інтерфейси, завдяки чому учасники можуть використовувати власні торгові та аналітичні платформи.

Глибока модернізація депозитарної системи, яка є ключовим елементом інфраструктури фондового ринку, передбачає перехід до повністю електронного обліку прав власності на цінні папери із використанням захищених цифрових технологій. Це забезпечує високий рівень надійності та безпеки зберігання даних, а також дає змогу автоматизувати розрахунки за операціями з цінними паперами, зменшивши операційні ризики й пришвидшивши проведення транзакцій. Крім того, цифровізація охоплює електронну обробку корпоративних дій, що значно спрощує взаємодію між емітентами та інвесторами.

Розбудова сучасної системи електронного документообігу на фондовому ринку передбачає комплексне технологічне оновлення: застосування

кваліфікованого електронного підпису для юридичної чинності електронних документів; створення електронних каналів подання регулярної та нерегулярної звітності, що підвищує відкритість ринку та полегшує розкриття інформації; а також запровадження цифрових контрактів, які автоматизують укладання та виконання угод між учасниками ринку. Такий всебічний перехід до цифрових технологій формує міцну технологічну основу для підвищення операційної ефективності, забезпечення прозорості ринкових процесів, зниження витрат на транзакції та створення умов для появи нових інноваційних фінансових продуктів, що в підсумку підвищує інвестиційну привабливість українського ринку капіталу й сприяє його інтеграції у світові фінансові системи.

Важливим етапом у розвитку ринку стало також ухвалення закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який адаптує українське законодавство до європейських норм та створює правові умови для розширення доступних фінансових інструментів. Документ передбачає появу нових видів цінних паперів, зміцнення механізмів захисту інвесторів і підвищення прозорості ринку.

Попри ці позитивні кроки, український фондовий ринок усе ще стикається з низкою серйозних проблем. Серед найважливіших — низька ліквідність, обмежена кількість надійних емітентів, недосконала система корпоративного управління та недостатній захист прав міноритарних акціонерів. Додатковими стримуючими факторами залишаються низький рівень фінансової грамотності населення та обмежена довіра до інструментів фондового ринку. Сучасний етап розвитку фондового ринку України характеризується активною діджиталізацією та впровадженням інноваційних технологій, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості та безпеки ринкових операцій. Ці процеси охоплюють оновлення торговельної, депозитарної та інформаційної інфраструктури, а також цифровізацію взаємодії між усіма учасниками ринку. Водночас, попри помітний прогрес у технологічному переоснащенні, український фондовий ринок стикається з низкою системних викликів, які стримують його повноцінний розвиток та інтеграцію у глобальний фінансовий простір. Узагальнену

характеристику ключових процесів діджиталізації та основних проблем наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.1. – Сучасні процеси діджиталізації фондового ринку України та ключові виклики його розвитку

Сучасні процеси діджиталізації на фондовому ринку України	Виклики та проблеми, що гальмують розвиток
1. Впровадження нової торговельної системи NEXТ Перехід на сучасну електронну платформу для проведення торгів у режимі реального часу. Автоматизація клірингових та розрахункових операцій. Розширені можливості моніторингу й аналізу ринкових угод. Інтеграція через API, що дозволяє брокерам використовувати власні торгові термінали.	1. Низька ліквідність фондового ринку Мала кількість активних учасників. Невисокі обсяги торгів навіть після впровадження нових технологій.
2. Модернізація депозитарної системи Перехід до повністю електронного обліку прав власності на цінні папери. Використання захищених цифрових технологій для безпечного зберігання даних. Автоматизація розрахунків за операціями з цінними паперами, що мінімізує операційні ризики.	2. Обмежена кількість надійних емітентів Низька частка великих компаній, які готові виходити на біржу. Обмежена пропозиція якісних цінних паперів для інвесторів.
3. Електронна обробка корпоративних дій Цифровізація процесів, пов'язаних з дивидендами, голосуванням, повідомленнями емітентів. Спрощення комунікації між емітентами, депозитарієм та інвесторами.	3. Недостатній рівень корпоративного управління Слабкі стандарти прозорості. Недостатній захист прав міноритарних акціонерів.
4. Розвиток електронного документообігу Використання кваліфікованого електронного підпису (КЕП) для юридично значущих документів. Запровадження систем електронного подання регулярної та нерегулярної звітності. Використання цифрових контрактів, які автоматизують укладання та виконання угод.	4. Низька довіра населення та бізнесу до ринку Історично сформовані негативні стереотипи. Недовіра до інвестиційних інструментів через шахрайства та нестабільність минулих років.
5. Інтеграція із глобальними ринками та сучасними фінтех-рішеннями Підготовка до міжнародних стандартів обліку та торгівлі. Створення середовища для появи інноваційних фінансових інструментів (токенізовані активи, цифрові цінні папери). Підсилення кібербезпеки та захисту даних.	5. Низький рівень фінансової грамотності Брак знань про інструменти фондового ринку. Недостатнє розуміння ризиків та можливостей інвестування.
	6. Нерівномірне впровадження технологій Брокери й інші учасники ринку впроваджують цифрові рішення з різною швидкістю. Потреба у значних інвестиціях у технічну та кібербезпекову інфраструктуру.
	7. Вплив воєнних умов Геополітичні ризики стримують прихід іноземних інвесторів. Підвищені ризики для компаній-емітентів та операційної інфраструктури.

Джерело: складено за [32; 33; 34; 35].

Проведений аналіз сучасних процесів діджиталізації фондового ринку України свідчить про суттєве оновлення його інфраструктури та поступовий перехід до використання сучасних технологічних рішень, які наближають український ринок капіталу до міжнародних стандартів. Запровадження інноваційних платформ, таких

як торгова система NEXТ, модернізація депозитарної інфраструктури, розвиток електронного документообігу та цифрових сервісів для емітентів і інвесторів формують фундамент для глибокої трансформації ринку. Ці зміни не лише покращують технічну базу, а й створюють можливості для прискорення операцій, підвищення прозорості, зниження транзакційних витрат та зменшення впливу людського фактору. Вони закладають основу для розвитку нових фінансових продуктів, включаючи цифрові цінні папери, токенизовані активи та інші інноваційні інструменти, які потенційно можуть розширити інвестиційні можливості як для внутрішніх, так і для міжнародних учасників. Водночас діджиталізація не усуває структурні проблеми, які гальмують розвиток українського фондового ринку. Низька ліквідність, обмежена кількість надійних емітентів, недоліки корпоративного управління та слабкий захист прав міноритарних інвесторів продовжують залишатися чинниками, що стримують повноцінне функціонування ринку. Додатковими бар'єрами виступають низький рівень фінансової грамотності населення та обмежена довіра до фондових інструментів. На ці виклики суттєво впливають і зовнішні фактори, зокрема воєнна агресія та пов'язані з нею ризики, які підвищують невизначеність і знижують активність інвесторів. Лише поєднання технологічної модернізації, якісного регулювання та підвищення рівня довіри може забезпечити справді сталий розвиток ринку капіталу в Україні.

Таким чином, діджиталізація є важливим, але не єдиним елементом трансформації українського фондового ринку. Вона створює необхідні технічні передумови для його зростання та інтеграції у світовий фінансовий простір. Подальший прогрес залежатиме від здатності держави, бізнесу та інституцій об'єднати зусилля для подолання існуючих викликів, розвитку ринкової культури, забезпечення високих стандартів прозорості та захисту інвесторів. Лише за таких умов український фондовий ринок зможе повноцінно реалізувати свій потенціал і стати дієвим механізмом залучення інвестицій у національну економіку.

РОЗДІЛ 3

ПРОЄКТНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

3.1. Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку

Сучасний розвиток світових фондових ринків характеризується активною цифровою трансформацією, що спрямована на підвищення ефективності торгівлі, прозорості та безпеки фінансових операцій. Використання передових технологій, таких як електронні торговельні платформи, автоматизовані клірингові системи, блокчейн та аналітичні інструменти на основі штучного інтелекту, стає ключовим фактором конкурентоспроможності ринків. Вивчення стратегічних напрямів цифрової модернізації міжнародних фондових ринків дозволяє визначити передові практики та інноваційні підходи, які можуть слугувати орієнтиром для розвитку національної фінансової інфраструктури, зокрема фондового ринку України.

Впровадження цифрових технологій суттєво впливає на ефективність, прозорість та стабільність міжнародного фондового ринку. Автоматизація торгівлі та клірингових операцій скорочує час проведення угод і знижує операційні ризики, що підвищує загальну ефективність ринкових механізмів. Цифрові платформи та аналітичні інструменти забезпечують більш прозоре відображення інформації про обсяги торгів, ціни та ризики, сприяючи підвищенню довіри інвесторів. Крім того, інтеграція передових технологій дозволяє швидко реагувати на ринкові коливання та стабілізувати фінансові процеси, що є критично важливим у сучасних умовах глобальної нестабільності та високої волатильності. Таким чином, діджиталізація виступає ключовим фактором розвитку міжнародних фондових ринків, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність, надійність і стійкість до зовнішніх шоків.

Таблиця 3.1. – Ефекти діджиталізації для ефективності, прозорості та стабільності світових фондових ринків

Вплив на ефективність	<p>Прискорення виконання угод – автоматизовані торгові платформи дозволяють здійснювати мільйони транзакцій у реальному часі, скорочуючи час проведення операцій.</p> <p>Зменшення операційних витрат – автоматизація процесів і скорочення ролі посередників знижують транзакційні витрати учасників ринку.</p> <p>Покращення якості інвестиційних рішень – цифрові аналітичні інструменти і обробка великих даних допомагають прогнозувати ринкові тенденції та оцінювати ризики.</p> <p>Підвищення точності та ліквідності ринку – алгоритмічна та високочастотна торгівля мінімізує людські помилки та забезпечує швидке виконання наказів.</p> <p>Оптимізація розподілу капіталу – цифрові технології сприяють ефективнішому використанню ресурсів та підвищенню продуктивності фінансових потоків.</p> <p>Прозорість і безпека угод – впровадження блокчейн-технологій та смарт-контрактів забезпечує надійну і прозору реєстрацію операцій.</p> <p>Стійкість та адаптивність ринку – діджиталізація дозволяє швидше реагувати на ринкові коливання і зменшує ризики, пов'язані з людським фактором.</p> <p>Виклики ефективності – необхідність постійного оновлення технологій, навчання персоналу та управління кіберризиками.</p>
Вплив на прозорість	<p>Доступ до актуальної інформації – електронні торгові платформи та централізовані реєстри забезпечують точні та комплексні дані про обсяги торгів, рух коштів, структуру власності та ціни фінансових інструментів у режимі реального часу.</p> <p>Зниження ризику шахрайства та маніпуляцій – високий рівень відкритості даних обмежує можливості для прихованих операцій та ринкових зловживань.</p> <p>Надійність та незмінність даних – використання блокчейн-технологій і смарт-контрактів гарантує достовірність транзакцій та зменшує ймовірність несанкціонованих змін.</p> <p>Міжнародна прозорість – цифрові технології дозволяють контролювати операції учасників у різних юрисдикціях, що підвищує підзвітність і для регуляторів, і для інвесторів.</p> <p>Аналітика та прогнозування – інструменти обробки великих даних і штучного інтелекту допомагають відстежувати поведінку ринку, прогнозувати тенденції та ризики, забезпечуючи додаткову прозорість.</p> <p>Виклики цифровізації – потреба у кібербезпеці, захисті персональних і фінансових даних, а також створенні нормативних механізмів контролю за цифровими платформами.</p> <p>Формування надійного та відкритого ринку – діджиталізація підвищує довіру інвесторів, стимулює розвиток фінансових інструментів і сприяє стабільності міжнародного фондового ринку.</p>
Вплив на стабільність	<p>Безперервність функціонування ринку – автоматизовані торгові платформи та електронні реєстри забезпечують надійну обробку транзакцій і мінімізують людські помилки.</p> <p>Підтримка ліквідності – швидка обробка великої кількості угод дозволяє зберігати стабільну ліквідність навіть у періоди високої волатильності.</p> <p>Зниження ризику маніпуляцій та шахрайства – блокчейн-технології та смарт-контракти гарантують прозорість і незмінність транзакцій.</p> <p>Своєчасне управління ризиками – аналітичні інструменти на основі великих даних і штучного інтелекту допомагають прогнозувати ринкові тенденції і оцінювати ризики ліквідності.</p> <p>Підвищення швидкості та точності розрахунків – електронні платформи скорочують час обробки угод і мінімізують ризик затримок у міжнародних операціях.</p> <p>Формування передбачуваного ринкового середовища – цифрові технології сприяють зменшенню кризових коливань і підвищують довіру інвесторів.</p> <p>Виклики для стабільності – кіберризики, технічні збої та необхідність постійного оновлення технологій і навчання персоналу.</p> <p>Комплексні заходи для стабільності – забезпечення кібербезпеки, резервування даних, регуляторний контроль і адаптація нормативно-правової бази до цифрового середовища.</p>

Джерело: складено за [3; 5; 36; 37; 38].

Діджиталізація міжнародних фондових ринків є потужним фактором трансформації фінансової інфраструктури, що значно підвищує їх ефективність, прозорість та стабільність.

По-перше, ефективність ринку суттєво зростає завдяки впровадженню автоматизованих торгових платформ, високочастотної та алгоритмічної торгівлі, а також сучасних систем обробки великих обсягів даних. Це дозволяє здійснювати мільйони угод у реальному часі, скорочувати час виконання транзакцій, знижувати операційні витрати та мінімізувати ймовірність людських помилок. Результатом є підвищення швидкості прийняття інвестиційних рішень, оптимальний розподіл капіталу та збільшення продуктивності фінансових потоків на глобальному рівні.

По-друге, діджиталізація значно покращує прозорість фондових ринків. Використання електронних торгових платформ, централізованих реєстрів обліку угод, систем електронної звітності та блокчейн-технологій забезпечує відкритий доступ до актуальної інформації про обсяги торгів, рух коштів, структуру власності та зміну цін фінансових інструментів. Прозорість процесів зменшує можливості для шахрайства та ринкових маніпуляцій, підвищує довіру інвесторів і створює більш контрольоване середовище для здійснення угод. Крім того, цифрові аналітичні інструменти та алгоритми прогнозування дозволяють своєчасно оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення, що додатково посилює довіру та стабільність ринку.

По-третє, діджиталізація сприяє стабільності фондових ринків, оскільки автоматизовані системи і електронні платформи забезпечують безперервність функціонування ринку та точність обробки транзакцій. Використання блокчейн-технологій і смарт-контрактів гарантує незмінність та прозорість даних, дозволяє регуляторам відстежувати угоди у режимі реального часу та знижує ймовірність кризових коливань, маніпуляцій та шахрайства. Аналітичні системи на базі великих даних і штучного інтелекту допомагають прогнозувати ринкові тенденції, оцінювати ризики ліквідності та оперативно приймати управлінські рішення для запобігання надзвичайним ситуаціям. При цьому важливо

ззначити, що цифровізація створює й нові виклики для стабільності, серед яких кіберризика, технічні збої, необхідність постійного оновлення програмного забезпечення та навчання персоналу, що вимагає комплексного підходу до кібербезпеки, резервування даних та регуляторного контролю.

Отже, діджиталізація виступає ключовим драйвером розвитку сучасних фондових ринків, забезпечуючи підвищення їх ефективності, прозорості та стабільності. Вона створює передумови для швидшого та надійного здійснення угод, формує прозору та контрольовану ринкову інфраструктуру, знижує операційні та трансакційні витрати та стимулює зростання довіри інвесторів. Разом із тим, успішна цифровізація потребує постійного вдосконалення технологічної та нормативної бази, підготовки персоналу та управління ризиками, що забезпечує стійкий розвиток міжнародних фінансових ринків та інтеграцію їх у глобальну економічну систему.

Враховуючи визначальні ефекти діджиталізації для підвищення ефективності, прозорості та стабільності міжнародних фондових ринків, стає очевидним, що подальший розвиток фінансової інфраструктури неможливий без системного впровадження сучасних цифрових технологій. Це створює потребу у визначенні стратегічних напрямів цифрової модернізації, які забезпечать не лише оптимізацію торгових процесів та обліку, а й інтеграцію новітніх аналітичних інструментів, автоматизацію клірингових та розрахункових операцій, а також підвищення кібербезпеки та регуляторного контролю.

Цифрова трансформація міжнародного фондового ринку є ключовим чинником підвищення його ефективності, прозорості та стабільності. Стратегічні напрями цифрової модернізації визначаються необхідністю адаптації фінансових ринків до стрімкого розвитку технологій, глобалізації капіталу та зростаючих вимог інвесторів до швидкості та безпеки угод. Основні напрями цієї модернізації зображено на рис. 3.1.

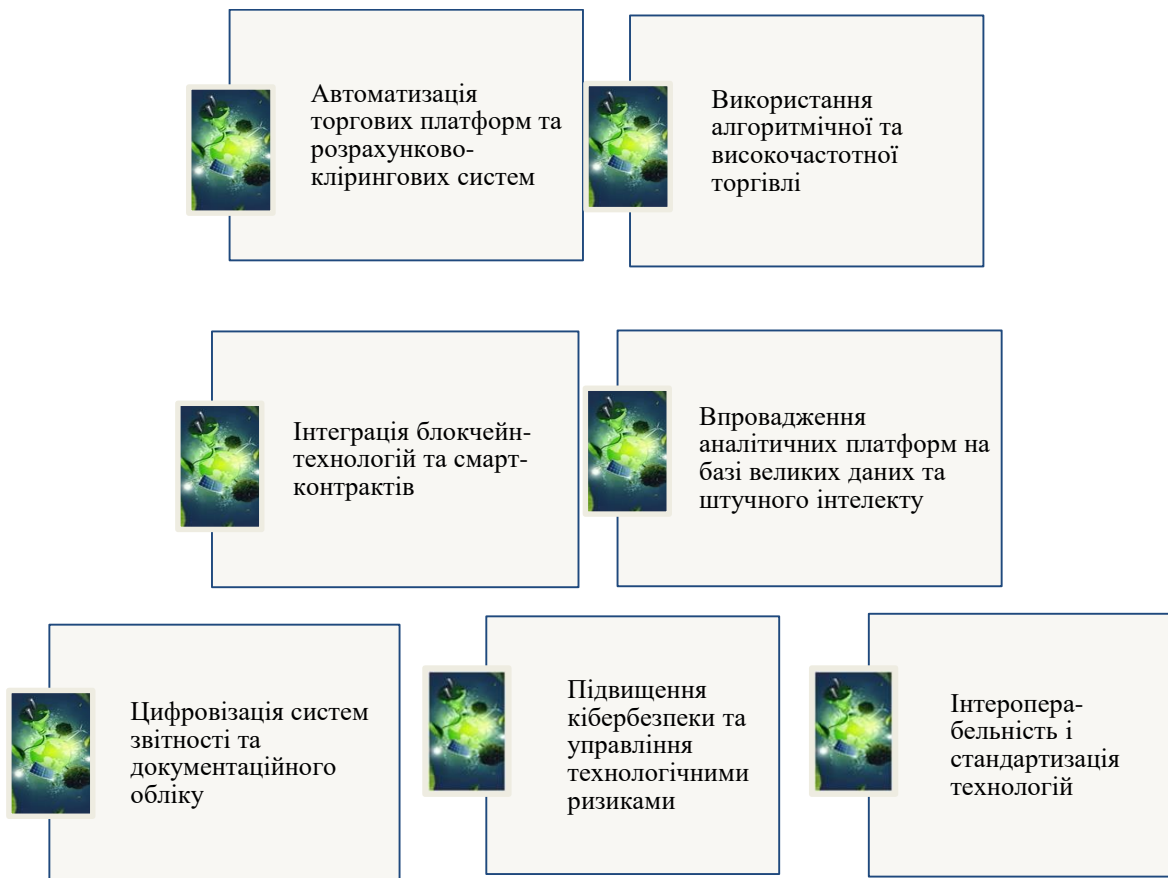

Рисунок 3.1 Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку

Джерело: складено за [39; 40; 41].

Впровадження високотехнологічних автоматизованих торгових систем дозволяє здійснювати обробку великих обсягів угод у режимі реального часу. Це знижує операційні витрати, прискорює виконання транзакцій і забезпечує високу точність обліку. Автоматизація клірингових процесів та розрахунків мінімізує ризики людських помилок і підвищує стабільність фінансової інфраструктури.

Використання алгоритмічної та високочастотної торгівлі дозволяє оптимізувати виконання наказів і підвищує ліквідність ринку. Алгоритми автоматично аналізують ринкові дані та здійснюють угоди на основі заданих критеріїв, що забезпечує оперативну реакцію на зміни цінових сигналів та ринкових умов.

Запровадження децентралізованих реєстрів дозволяє гарантувати прозорість та незмінність даних про угоди. Смарт-контракти автоматизують виконання умов договорів, зменшують роль посередників та підвищують довіру учасників ринку. Особливо важливою ця технологія є на міжнародних ринках із великою кількістю учасників із різних юрисдикцій.

Сучасні інструменти аналітики дозволяють прогнозувати ринкові тенденції, оцінювати ризики та підтримувати процес прийняття інвестиційних рішень на більш обґрунтованому рівні. Це сприяє оптимальному розподілу капіталу, підвищенню продуктивності фінансових потоків та зниженню потенційних кризових коливань.

Створення електронних реєстрів, впровадження кваліфікованого електронного підпису та електронної подачі звітності підвищує прозорість і підзвітність учасників ринку, зменшує час і витрати на адміністрування та забезпечує відповідність міжнародним стандартам.

Розвиток цифрової інфраструктури потребує комплексних підходів до захисту інформації, резервування даних та протидії кібератакам. Це стає критично важливим для забезпечення безперервного функціонування ринків та підтримки довіри інвесторів.

Для міжнародних ринків важливо забезпечити сумісність торгових систем, стандартів обліку та інтерфейсів між країнами та регіонами. Це сприяє інтеграції ринків, підвищує мобільність капіталу та створює умови для глобальної співпраці фінансових інститутів.

Стратегічна цифрова модернізація міжнародного фондового ринку спрямована на формування вискоєфективної, прозорої та стійкої фінансової екосистеми. Впровадження цих технологічних інновацій забезпечує не лише швидкість і точність операцій, а й створює передумови для розвитку нових фінансових інструментів, залучення інвестицій та підвищення стабільності світових ринків капіталу.

Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку свідчать про те, що сучасні фінансові ринки все більше орієнтуються на

технологічні інновації як ключовий фактор підвищення ефективності, прозорості та стабільності. Впровадження автоматизованих торгових платформ, алгоритмічної та високочастотної торгівлі дозволяє значно прискорити обробку угод, підвищити точність виконання транзакцій та знизити операційні ризики. Це створює основу для більш продуктивного використання капіталу, скорочення витрат та оптимізації фінансових потоків на глобальному рівні.

Одним із основних напрямів модернізації є інтеграція блокчейн-технологій та смарт-контрактів, що забезпечує незмінність і прозорість даних, автоматизацію виконання угод та зменшення ролі посередників. Це особливо важливо для міжнародного ринку, де учасники функціонують у різних юрисдикціях і традиційні методи контролю не завжди забезпечують надійність і підзвітність. Впровадження електронних реєстрів, цифрових систем звітності та кваліфікованого електронного підпису дозволяє стандартизувати документообіг, підвищити прозорість операцій та забезпечити оперативний контроль як для учасників ринку, так і для регуляторних органів.

Не менш важливим є застосування аналітичних інструментів на базі великих даних та штучного інтелекту. Вони дозволяють прогнозувати ринкові тенденції, оцінювати ризики, своєчасно реагувати на нестабільні ситуації та приймати більш обґрунтовані інвестиційні рішення. Це сприяє зниженню ймовірності фінансових криз, підвищенню стабільності ринкової системи та формуванню передбачуваного інвестиційного середовища.

Важливим аспектом стратегічної цифрової модернізації є також забезпечення кібербезпеки та управління технологічними ризиками. Розвиток цифрової інфраструктури підвищує ефективність функціонування ринку, але одночасно створює нові виклики, пов'язані із захистом даних, безперервністю роботи платформ та адаптацією нормативно-правових механізмів до швидких змін цифрового середовища. Системний підхід до кібербезпеки, резервування інформації та створення міжнародних стандартів взаємодії учасників ринку стає обов'язковою умовою забезпечення стабільності та довіри до фінансових систем.

Таким чином, стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку включають комплексне поєднання технологічних інновацій, автоматизації, інтеграції сучасних аналітичних інструментів та створення ефективної регуляторної та кіберзахисної інфраструктури. Їх реалізація забезпечує більш ефективне, прозоре та стійке функціонування ринків капіталу на глобальному рівні, сприяє оптимальному розподілу фінансових ресурсів та підвищує інвестиційну привабливість світових фондових ринків. Водночас вона формує передумови для впровадження нових фінансових інструментів і розвитку інноваційних послуг, створюючи комплексну, технологічно розвинену та адаптивну фінансову екосистему, здатну протистояти сучасним викликам глобальної економіки.

3.2. Концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України

У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації фінансових ринків діджиталізація виступає одним із ключових чинників підвищення ефективності функціонування ринку капіталу та формування конкурентних переваг національних економік. Світова практика демонструє, що впровадження цифрових технологій у діяльність інфраструктурних інститутів фондового ринку – бірж, депозитаріїв, клірингових центрів, торговельно-інформаційних систем – забезпечує зростання прозорості, оперативності, безпеки та доступності фінансових операцій. Для України, яка перебуває у процесі інтеграції до європейського фінансового простору та прагне підвищити рівень інвестиційної привабливості, посилення діджиталізації фондового ринку має стратегічне значення. Цей процес актуалізується також у контексті необхідності модернізації застарілої інфраструктури, подолання фрагментації ринку та формування нових інструментів залучення капіталу.

Водночас цифрова трансформація фондового ринку передбачає не лише впровадження технологічних інновацій, таких як блокчейн, хмарні сервіси, штучний інтелект чи алгоритмічна торгівля, але й перегляд концептуальних засад регулювання, управління ризиками, організації взаємодії учасників ринку. Тому розроблення концептуальних підходів до посилення діджиталізації фондового ринку України потребує комплексного аналізу сучасних викликів, наявного рівня цифрового розвитку, нормативно-правових передумов, а також узагальнення міжнародного досвіду. Визначення таких підходів є необхідним для формування цілісної стратегії цифрового розвитку фондового ринку, спрямованої на підвищення його стійкості, інноваційності та інтеграції до глобального фінансового середовища.

Розвиток фінансових ринків визначено одним із ключових стратегічних напрямів Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Оскільки фондовий ринок є невід'ємною частиною фінансового сектору, для реалізації цього напрямку окреслено низку конкретних завдань. Серед них – упровадження компенсаційних механізмів захисту інвесторів відповідно до стандартів Європейського Союзу, встановлення системи оверсайта інфраструктури фондового ринку, введення наглядових платежів, а також інтеграція української ринкової інфраструктури до європейської платформи T2S [42].

У контексті реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року цифрова трансформація фондового ринку визначається одним із ключових пріоритетів модернізації національної фінансової системи. Діджиталізація стає фундаментальною умовою підвищення ефективності, прозорості та конкурентоспроможності ринку капіталу, забезпечуючи його відповідність європейським регуляторним вимогам та міжнародним стандартам. Ураховуючи стрімкий розвиток технологій, цифрова модернізація інфраструктури, систем нагляду, процедур інвестування та інноваційних фінансових інструментів набуває визначального значення для забезпечення стабільного функціонування ринку та залучення нових інвесторів.

Стратегічні цілі, що спрямовані на посилення діджиталізації фондового ринку України (рис. 3.2), комплексно охоплюють технологічне оновлення

інфраструктури, цифровізацію регуляторних механізмів, підвищення рівня захисту інвесторів через сучасні цифрові рішення, а також розвиток інноваційних фінансових продуктів. Їх систематизація за ключовими напрямками дає змогу чітко визначити пріоритети державної політики та обґрунтувати концептуальні засади цифрової трансформації ринку капіталу.

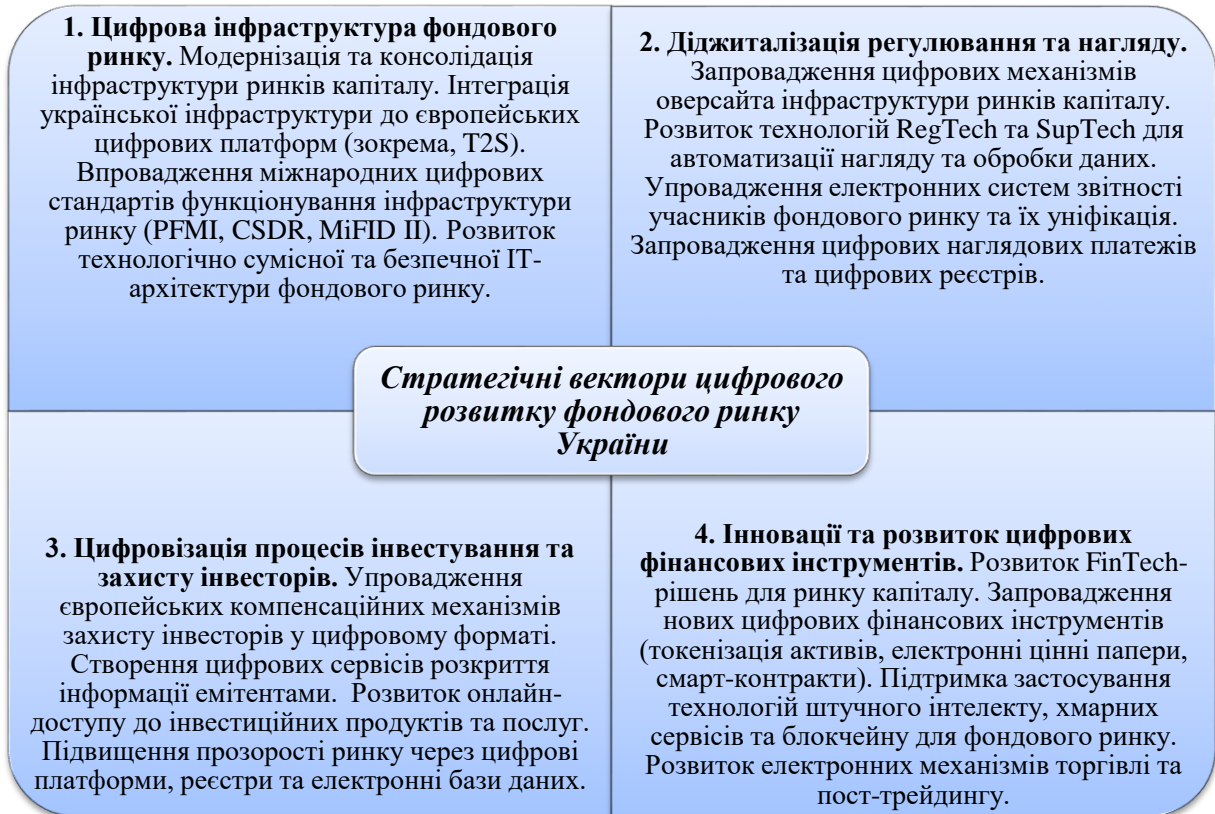

Рисунок 3.2 Структуризація стратегічних цілей діджиталізації ринку капіталу України

Джерело: складено за [42].

Розвиток цифрової інфраструктури фондового ринку України є базовою передумовою його ефективного функціонування, інтеграції до міжнародного фінансового простору та підвищення рівня довіри з боку учасників. Стратегічна ціль полягає у всебічній модернізації технологічних, інституційних та регуляторних компонентів ринкової інфраструктури, що забезпечують проведення торгівлі, кліринг, розрахунки та зберігання фінансових інструментів. Український фондовий ринок історично характеризується фрагментацією, наявністю кількох невеликих торговельних платформ та різнорівневими

технологічними системами. Модернізація та консолідація інфраструктури передбачає:

- оновлення торговельно-інформаційних систем відповідно до сучасних цифрових стандартів;
- об'єднання біржових майданчиків і технологічних рішень для зниження транзакційних витрат та підвищення ліквідності;
- модернізацію депозитарної та клірингової систем для забезпечення швидших і безпечніших операцій;
- створення єдиної інтегрованої платформи, здатної підтримувати повний цикл операцій — від укладання угод до розрахунків [43].

Такі зміни спрямовані на підвищення ефективності ринку, формування єдиного технологічного середовища та усунення затримок і технічних бар'єрів, що стримують інвестиційну активність.

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації є інтеграція ринкової інфраструктури України до загальноєвропейських систем, насамперед TARGET2-Securities (T2S) — централізованої платформи ЄС для розрахунків за цінними паперами. Ця інтеграція забезпечить:

- відповідність українських систем європейським технічним та операційним стандартам;
- можливість проведення транскордонних розрахунків за цінними паперами в режимі реального часу;
- суттєве спрощення доступу українських учасників до міжнародних інвестиційних потоків;
- зниження операційних ризиків і витрат завдяки єдиному технічному середовищу.

Приєднання до T2S розглядається як стратегічний крок у напрямі повноцінної інтеграції українського ринку капіталу в європейську фінансову екосистему.

Для забезпечення надійності, прозорості та сумісності інфраструктури з європейським ринком необхідним є впровадження міжнародних стандартів, таких як:

–PFMI (Principles for Financial Market Infrastructures) — рамка для забезпечення стійкості та надійності ключових фінансових інституцій (клірингові центри, депозитарії, торгові платформи).

–CSDR (Central Securities Depositories Regulation) — регламент, що встановлює вимоги до роботи центральних депозитаріїв, стандарти розрахунків та штрафи за затримки в пост-трейдингу.

–MiFID II — директива, що регулює торгівлю фінансовими інструментами та технологічні вимоги до торговельно-інформаційних систем [43].

Упровадження цих норм дозволить: гармонізувати українське регуляторне середовище з нормами ЄС; підвищити прозорість та доступність операцій; знизити ризики системних збоїв; створити сприятливі умови для приходу іноземних інвесторів.

Цифрова інфраструктура передбачає розвиток сучасної, стабільної та кіберстійкої IT-архітектури, здатної підтримувати високонавантажені операції. Це включає: створення єдиних технічних стандартів і протоколів обміну даними між усіма учасниками ринку; упровадження систем кібербезпеки, що відповідають міжнародним вимогам; використання хмарних технологій та інструментів масштабування для забезпечення стійкості роботи; підготовку до інтеграції технологій штучного інтелекту та блокчейну в інфраструктурні процеси [44].

Створення сучасної IT-архітектури сприятиме підвищенню надійності операцій, скороченню часу обробки даних та забезпеченню безпеки ринку в умовах зростання кіберзагроз.

Цифрова трансформація інституційного регулювання та наглядових процесів є ключовою передумовою підвищення прозорості, ефективності та стабільності фондового ринку України. Перехід від традиційних паперових і фрагментованих процедур до сучасних цифрових інструментів дає змогу значно скоротити транзакційні витрати, підвищити якість регуляторної інформації та забезпечити оперативне реагування на ризики ринку. Ця стратегічна ціль спрямована на створення інтелектуальної, автоматизованої та технологічно

інтегрованої системи регулювання, здатної підтримувати сталий розвиток ринку капіталу.

Оверсайт — це процес моніторингу, контролю та оцінювання роботи ключових інфраструктур ринку капіталу, таких як центральний депозитарій, біржі та клірингові установи. Його цифровізація передбачає: автоматизацію збору, опрацювання та аналізу даних щодо функціонування інфраструктур; використання цифрових платформ для дистанційного моніторингу системних ризиків; створення єдиної бази даних для нагляду за операціями пост-трейдингу; забезпечення прозорості та оперативності взаємодії між регуляторами та інфраструктурними інститутами. Це дозволить підвищити стійкість ринкової інфраструктури, знизити ризики збоїв та забезпечити відповідність міжнародним стандартам оверсайта [45].

Застосування технологій RegTech (regulatory technology) та SupTech (supervisory technology) є стратегічним напрямом модернізації нагляду та регулювання. Вони передбачають використання: автоматизованих інструментів збору та обробки великих масивів ринкових даних; інтелектуальних алгоритмів, здатних виявляти нетипові операції, потенційні маніпуляції або ознаки порушень; аналітичних панелей (dashboards), що забезпечують регуляторів актуальною інформацією в реальному часі; технологій машинного навчання для прогнозування ризиків та оцінювання поведінки учасників ринку. Розвиток RegTech і SupTech мінімізує людський фактор, прискорює наглядові процеси та підвищує їх точність.

Ще одним важливим напрямом є перехід на повністю цифровий формат подання звітності. Це включає: створення єдиної електронної системи, через яку учасники ринку подаватимуть регулярну та нерегулярну звітність; уніфікацію форматів та вимог до подання даних для зменшення дублювання та спрощення процедур; автоматичну валідацію, класифікацію та архівацію звітних документів; забезпечення інтеграції звітності з базами даних регуляторів та інфраструктурних інститутів. Такі заходи забезпечують прозорість,

оперативність і високу якість інформації, необхідної для ефективного нагляду [46].

Діджиталізація механізмів взаємодії учасників ринку з регуляторами передбачає: автоматизацію розрахунку та сплати наглядових платежів у режимі онлайн; створення електронних кабінетів для суб'єктів ринку, де вони зможуть отримувати рахунки, повідомлення та історію платежів; формування цифрових реєстрів учасників ринку капіталу, ліцензійних даних та історії їх діяльності; інтеграцію цих реєстрів з іншими державними цифровими платформами (наприклад, з реєстрами НБУ, Мін'юсту, системою «Дія»). Ці інструменти забезпечують доступність, прозорість і зниження адміністративного навантаження на учасників ринку.

Цифровізація процесів інвестування та захисту інвесторів як стратегічна ціль діджиталізації вітчизняного фондового ринку спрямована на формування сучасної цифрової системи інвестування на фондовому ринку України, яка забезпечує доступність фінансових інструментів, підвищує прозорість операцій та надійно захищає права інвесторів.

Основні напрямки реалізації: цифрові компенсаційні механізми захисту інвесторів за європейськими стандартами, що дозволяють швидко і прозоро відшкодувати втрати у разі порушень; електронні сервіси розкриття інформації емітентами, які уніфікують і спрощують доступ до фінансових та нефінансових даних компаній; онлайн-доступ до інвестиційних продуктів та послуг, включно з платформами для торгівлі цінними паперами, мобільними застосунками та електронними кабінетами інвестора; цифрові реєстри та бази даних, що підвищують прозорість ринку, забезпечують оперативний доступ до інформації та сприяють контролю за діяльністю учасників [47; 48].

Впровадження цих заходів підвищує довіру інвесторів, стимулює залучення внутрішнього та зовнішнього капіталу, а також інтегрує український фондовий ринок у європейське фінансове середовище.

Інновації та розвиток цифрових фінансових інструментів як стратегічна ціль цифровізації фондового ринку України полягає у впровадженні сучасних технологій та інновацій для розвитку фондового ринку України, підвищення ефективності торгівлі та розширення інвестиційних можливостей. Основні напрямки: розвиток FinTech-рішень для ринку капіталу; впровадження нових цифрових інструментів, таких як токенизація активів, електронні цінні папери та смарт-контракти; застосування технологій штучного інтелекту, блокчейну та хмарних сервісів для автоматизації та оптимізації процесів [49].

Таким чином, концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України ґрунтуються на комплексному розвитку всіх складових ринкової інфраструктури та впровадженні сучасних технологій управління, торгівлі та захисту інвесторів. Вони включають модернізацію та консолідацію інфраструктури ринку капіталу, інтеграцію українських систем до європейських цифрових платформ, цифровізацію процесів регулювання та нагляду, автоматизацію збору й обробки даних за допомогою технологій RegTech та SupTech. Окрему увагу приділено цифровізації процесів інвестування та захисту інвесторів, що включає електронні сервіси розкриття інформації емітентами, онлайн-доступ до фінансових продуктів і послуг, цифрові реєстри та компенсаційні механізми. Паралельно стимулюється розвиток інноваційних фінансових інструментів і технологій, таких як токенизація активів, смарт-контракти, блокчейн, хмарні сервіси та штучний інтелект, що забезпечує підвищення ефективності, швидкості та прозорості ринку. Реалізація цих підходів сприяє зміцненню довіри інвесторів, залученню внутрішнього та зовнішнього капіталу, підвищенню конкурентоспроможності українського фондового ринку та інтеграції його до європейської та світової фінансової системи. У довгостроковій перспективі діджиталізація ринку капіталу стає ключовим фактором його стійкого розвитку, технологічного оновлення та створення прозорого, безпечного та ефективного інвестиційного середовища.

ВИСНОВКИ

У магістерській кваліфікаційній роботі наведена спроба комплексного аналізу трансформації міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації та розробки концептуальних підходів до підвищення ефективності його функціонування з урахуванням сучасних технологічних інновацій і міжнародного досвіду регулювання. Проведене дослідження підтверджує, що діджиталізація є ключовим чинником трансформації міжнародного фондового ринку, яка визначає нові принципи функціонування, інструменти взаємодії та механізми регулювання. Сучасні технології — від цифрових платформ і електронних торгових систем до блокчейну, смарт-контрактів і штучного інтелекту — суттєво змінюють структуру ринку, прискорюють обіг капіталу, підвищують прозорість і ефективність операцій, а також відкривають нові можливості для інвесторів та емітентів у глобальному масштабі. Вплив діджиталізації проявляється не лише у технічному вдосконаленні процесів торгівлі, розкриття інформації та нагляду, а й у формуванні нових концептуальних підходів до розвитку фінансових ринків. Розглянуті тенденції підтверджують, що цифрові інновації сприяють інтеграції ринків різних країн, підвищенню їх конкурентоспроможності та адаптації до сучасних викликів глобальної економіки.

Трансформація міжнародного фондового ринку під впливом діджиталізації має подвійний характер: з одного боку — стимулює розвиток і демократизацію інвестиційної діяльності, а з іншого — загострює проблеми регулювання, ризиків та етичних аспектів цифрової економіки. Подальша еволюція цієї сфери залежатиме від здатності міжнародних інституцій гармонізувати правові норми, підвищити рівень фінансової грамотності учасників та забезпечити баланс між інноваційністю і безпекою світових фінансових ринків.

Діджиталізація перетворюється з інструменту підвищення ефективності на фундаментальний чинник еволюції світового фінансового середовища. У перспективі вона формуватиме нову архітектуру глобальних ринків капіталу, у

центрі якої перебуватиме не стільки капітал як фінансовий ресурс, скільки інформація, технології та інтелектуальні системи управління. Саме ці елементи визначатимуть конкурентоспроможність країн, корпорацій і фінансових інститутів у добу цифрової економіки.

Сучасний міжнародний фондовий ринок характеризується високою концентрацією капіталу на провідних біржах США та значним зростанням ролі азійсько-тихоокеанського регіону. Попри загальне уповільнення світового економічного зростання, зберігається тенденція до зближення доходів між країнами з економікою, що розвивається, та розвиненими державами. Розвиток фондових ринків таких країн, як Індія та Китай, сприяє збільшенню їх частки у глобальній економіці та ринковій капіталізації. Структура міжнародного фондового ринку демонструє взаємозв'язок між розміром ринку та рівнем доходів населення, що визначає потенціал подальшого зростання. Основні біржі Європи та Північної Америки зберігають стабільне положення, забезпечуючи ліквідність і прозорість глобального фінансового середовища. Аналіз тенденцій свідчить про поступове перерозподілення впливу у світовій економіці, де ключову роль починають відігравати економіки з високим демографічним та економічним потенціалом.

Цифровізація фондової інфраструктури виступає ключовим фактором трансформації сучасного фінансового ринку, формуючи нові умови для розвитку та підвищення його ефективності. Інституційні зміни, зокрема підвищення прозорості та доступності ринку, зниження трансакційних витрат, а також посилення ролі регуляторів, сприяють зміцненню довіри учасників ринку та забезпечують більш стабільне функціонування фінансової системи. Технологічні інновації, такі як автоматизація операцій, застосування блокчейн-технологій, впровадження смарт-контрактів і аналітика великих даних, дозволяють значно прискорити обробку транзакцій, підвищити точність розрахунків та знизити ризик людських помилок. Разом із перевагами цифровізація також несе низку викликів, серед яких кіберризика, високі витрати на впровадження та обслуговування цифрових платформ, а також потреба в адаптації учасників

ринку до нових технологічних умов. Внаслідок цього цифровізація виступає не лише інструментом підвищення ефективності та конкурентоспроможності фондового ринку, а й складним процесом, що вимагає комплексного підходу зі сторони державних органів, регуляторів і фінансових інститутів. У перспективі інтеграція цифрових технологій сприятиме розвитку інноваційних фінансових продуктів, зміцненню стабільності ринку та створенню більш гнучкої, прозорої і стійкої фінансової інфраструктури.

Проведений аналіз сучасних процесів діджиталізації фондового ринку України свідчить про суттєве оновлення його інфраструктури та поступовий перехід до використання сучасних технологічних рішень, які наближають український ринок капіталу до міжнародних стандартів. Запровадження інноваційних платформ, таких як торгова система NEXТ, модернізація депозитарної інфраструктури, розвиток електронного документообігу та цифрових сервісів для емітентів і інвесторів формують фундамент для глибокої трансформації ринку. Ці зміни не лише покращують технічну базу, а й створюють можливості для прискорення операцій, підвищення прозорості, зниження транзакційних витрат та зменшення впливу людського фактору. Вони закладають основу для розвитку нових фінансових продуктів, включаючи цифрові цінні папери, токенизовані активи та інші інноваційні інструменти, які потенційно можуть розширити інвестиційні можливості як для внутрішніх, так і для міжнародних учасників. Водночас діджиталізація не усуває структурні проблеми, які гальмують розвиток українського фондового ринку. Низька ліквідність, обмежена кількість надійних емітентів, недоліки корпоративного управління та слабкий захист прав міноритарних інвесторів продовжують залишатися чинниками, що стримують повноцінне функціонування ринку. Додатковими бар'єрами виступають низький рівень фінансової грамотності населення та обмежена довіра до фондових інструментів. На ці виклики суттєво впливають і зовнішні фактори, зокрема воєнна агресія та пов'язані з нею ризики, які підвищують невизначеність і знижують активність інвесторів. Лише поєднання

технологічної модернізації, якісного регулювання та підвищення рівня довіри може забезпечити справді сталий розвиток ринку капіталу в Україні.

Стратегічні напрями цифрової модернізації міжнародного фондового ринку включають комплексне поєднання технологічних інновацій, автоматизації, інтеграції сучасних аналітичних інструментів та створення ефективної регуляторної та кіберзахисної інфраструктури. Їх реалізація забезпечує більш ефективне, прозоре та стійке функціонування ринків капіталу на глобальному рівні, сприяє оптимальному розподілу фінансових ресурсів та підвищує інвестиційну привабливість світових фондових ринків. Водночас вона формує передумови для впровадження нових фінансових інструментів і розвитку інноваційних послуг, створюючи комплексну, технологічно розвинену та адаптивну фінансову екосистему, здатну протистояти сучасним викликам глобальної економіки.

Концептуальні підходи до посилення діджиталізації фондового ринку України ґрунтуються на комплексному розвитку всіх складових ринкової інфраструктури та впровадженні сучасних технологій управління, торгівлі та захисту інвесторів. Вони включають модернізацію та консолідацію інфраструктури ринку капіталу, інтеграцію українських систем до європейських цифрових платформ, цифровізацію процесів регулювання та нагляду, автоматизацію збору й обробки даних за допомогою технологій RegTech та SupTech. Паралельно стимулюється розвиток інноваційних фінансових інструментів і технологій. Реалізація цих підходів сприяє зміцненню довіри інвесторів, залученню внутрішнього та зовнішнього капіталу, підвищенню конкурентоспроможності українського фондового ринку та інтеграції його до європейської та світової фінансової системи. У довгостроковій перспективі діджиталізація ринку капіталу стає ключовим фактором його стійкого розвитку, технологічного оновлення та створення прозорого, безпечного та ефективного інвестиційного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Shevchenko I.O., Ptashchenko O.V. The stock market in the conditions of the digital economy. *Journal of Strategic Economic Research*. 2024. (1). P. 108–115. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.1.12> (дата звернення: 15.06.2025).
2. Кретов Д., Кретова О. Перспективи цифровізації міжнародного фінансового ринку на сучасному етапі. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*. 2025. 1 (101). С. 20-24. URL: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2025.1.4> (дата звернення: 15.06.2025).
3. Хома І., Мисько Ю. Вплив діджиталізації на світовий фондовий ринок. *Економіка та суспільство*. 2023. 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-102> (дата звернення: 20.06.2025).
4. Chen C., Moeini Gharagozloo M., Darougar L., Shi L. The way digitalization is impacting international financial markets: Stock price synchronicity. *International Finance*. 2022. 25(3). URL: <https://doi.org/10.1111/infi.12416> (дата звернення: 22.06.2025).
5. Шапошнікова І. Вплив цифровізації на трансформацію світових фінансових ринків. *Шляхи підвищення ефективності будівництва*. 2024. 2(53). URL: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53\(2\).112-122](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53(2).112-122) (дата звернення: 22.06.2025).
6. Рощина Н.В., Шевчук О.А., Кустарьова К.М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 44–50.
7. Сорока Б.Р. Цифрова парадигма функціонування глобального фінансового ринку. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 79. С. 196–200.
8. Belitz H., Grömling M., Hentze T., Puls T. Digitalisation and Modernity of Capital Stock in Europe. *Intereconomics*, 2023. Vol. 58. Issue 5. Pp. 260-266. DOI: 10.2478/ie-2023-0054.

9. OECD. The Tokenisation of Assets and Potential Implications for Financial Markets. Paris: OECD Publishing. 2020. DOI: 10.1787/83493d34-en.

10. Kaousar Nassr I. Understanding the Tokenisation of Assets in Financial Markets. OECD Going Digital Toolkit Notes № 19, Paris: OECD Publishing, 2021. DOI: 10.1787/c033401a-en.

11. Tokenization of Financial Markets: Mapping the Plausible Future through Scenario Analysis. URL: <https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/publications/2025/04/baker-mckenzie-x-deutsche-bank-whitepaper.pdf> (дата звернення: 22.08.2025).

12. Trusova N.V., Yeremenko D.V., Kolokolchikova I.V., Skrypnyk S.V. Digitalization of investment-innovative activities of the trade business entities in network IT-system. *Studies of Applied Economics*. 2021. 39(5). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.4912>

13. Khatwani R., Mishra M., Bedarkar M., Nair K., Mistry J. Impact of blockchain on financial technology innovation in the banking, financial services and insurance (BFSI) sector. *Journal of Statistics Applications and Probability*. 2023. 12(1). DOI: <http://dx.doi.org/10.18576/jsap/120117>

14. Баула О. В., Лютак О. М. Цифрова трансформація фінансового сектору світової економіки: тенденції та ризики. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип 18. Т. 1. С. 111–122.

15. Капаєва Л. М., Бражник Л. В., Дуднік М. І., Крамаренко А. О., Борута І. В. Фондовий ринок у системі інвестиційних відносин. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17195914>.

16. It is predicted that by 2030 developing stock markets will overtake the US markets. URL: <https://www.goldmansachs.com/insights/articles/emerging-stock-markets-projected-toovertake-the-us-by-2030> (дата звернення: 07.09.2025).

17. Market Highlights. World Federation of Exchanges 2024. URL: <https://focus.worldexchanges.org/issue/march-2024/market-statistics> (дата звернення 07.09.2025).

18. Добриніна Л.В. Динаміка розвитку світового фондового ринку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. №4 (329). DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-4-329-55-61>.
19. Найбільші фондові біржі світу. URL: <https://www.visualcapitalist.com/largest-stock-exchanges-in-the-world/> (дата звернення: 08.09.2025).
20. World Federation of Exchanges 2023. Market Statistics Report. URL: <https://www.world-exchanges.org/our-work/articles/fy-2023-market-highlights-report> (дата звернення 10.09.2025).
21. Найбільші фондові біржі цінних паперів у світі. URL: <https://rates.fm/ua-uk/invest/najbilshi-fondovi-birzhi-svitu/>
22. Калач Г. М. Цифрова трансформація фондового ринку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2018. № 2 (52). С. 171–177. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2\(52\).171-177](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2(52).171-177) (дата звернення: 14.09.2025).
23. Pulse of Fintech H2 2023. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2024/02/pulse-offintech-h2-2023.pdf> (дата звернення: 14.09.2025).
24. Штерма Т., Гончарук Я., Лещук В. Тенденції цифровізації фінансового сектору та виклики для правового регулювання. *Економіка та суспільство*. 2025. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-109>.
25. Бурмака М., Приходько Б. Моделювання глобального фондового ринку: методологія та інструментарій. *Міжнародна економічна політика*. 2023. № 2 (39). С. 62–77.
26. Мельник Л., Карінцева О., Кубатко О., Сотник І., Завдов'єва Ю. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 2. С. 9–28. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.88.01> (дата звернення: 14.09.2025).

27. Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2021. № 3 (47). Т. 1. С. 36–46.

28. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 20.09.2025).

29. Андрусів У., Черчата А., Орловська Ю. Трансформація фондового ринку України в умовах цифровізації та європейської інтеграції: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2024. № 196. С. 237-243. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.196.237-243>

30. World Bank. URL: https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/CM.MKT.LCAP.GD.ZS?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).

31. Сидор Г., Тимків А., Андрусів У. Фінансове посередництво на фондовому ринку. *Економічний дискурс*. 2023. № 3-4. С. 91–97. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-2-9>

32. Третякова О., Харабара В., Грешко Р. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/20.pdf (дата звернення: 27.09.2025).

33. Кривенко Ю., Бізянов В., Секретар О. Інноваційні інструменти фінансового ринку в системі міжнародних розрахунків. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-21> (дата звернення 27.09.2025).

34. Гриценко Л., Захаркіна Л., Захаркін О., Новіков В., Хедегаард М. Вплив інформаційної транспарентності на вартісні показники цінних паперів під час кризи з урахуванням часового горизонту інвестування. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. Т. 2, № 49. С. 88–98. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4011> (дата звернення: 27.09.2025).

35. Коваленко В., Сергеева О. Роль, функції та принципи інвестиційної діяльності банків на фондовому ринку: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. 2 (42). С. 302–311. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-302-311](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-302-311) (дата звернення: 27.09.2025).

36. Рощина Н.В., Шевчук О.А., Кустарьова К.М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2021. №18. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/231459> (дата звернення: 29.09.2025).

37. Shunru Chen, Constantinos Alexiou Digital Transformation as a Catalyst for Resilience in Stock Price Crisis: Evidence from A ‘New Quality Productivity’ Perspective. *Asia-Pacific Financial Markets*. 2025. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10690-025-09517-7> (дата звернення: 30.09.2025).

38. Jiajia Liu, Kexin Zhou, Ye Zhang, Fangcheng Tang The Effect of Financial Digital Transformation on Financial Performance: The Intermediary Effect of Information Symmetry and Operating Costs. *Sustainability*. 2023. 15(6). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/6/5059> (дата звернення: 03.10.2025).

39. Гриценко Л., Захаркіна Л., Захаркін О., Новіков В., Чухно Р. Вплив цифрових трансформацій на прозорість фінансово-економічних відносин та фінансову безпеку України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. 3(44). URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3767> (дата звернення: 05.10.2025).

40. Wang L., Cheng Y., Gu X., Wu Z. Design and Optimization of Big Data and Machine Learning-Based Risk Monitoring System in Financial Markets. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2407.19352> (дата звернення: 17.10.2025).

41. Zor S. «Digitwashing»: The Gap between Words and Deeds in Digital Transformation and Stock Price Crash Risk. 2024. URL: <https://arxiv.org/abs/2403.01360> (дата звернення: 17.10.2025).

42. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4
43. Тимошенко Н. Стратегічні напрями розвитку фондового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-11/>
44. Третьякова О., Харабара В., Грешко Р. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/20.pdf
45. Звіт з оверсайту інфраструктури фінансового ринку 2022 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2022.pdf?v=4 (дата звернення: 14.10.2025).
46. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60> (дата звернення 14.10.2025).
47. Кушнеренко С. М. Інтеграція ринку цінних паперів України в міжнародний фондовий ринок як фактор розвитку української економіки. *Академічні візії*. 2022. Вип. 8-9. С. 83-91. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6929823>.
48. Бачо Р. Й., Пойда-Носик Н. Н., Макарович В. К., Ганусич В. О., Вайданич Д. Стан безпеки ринку капіталів (фондового ринку) України в умовах воєнного стану. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16566850>.
49. Харабара В., Грешко Р., Харабара В. Фондовий ринок України: стан, актуальні проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2024. № 6(130). С. 195–200. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6-130-16>.